

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

ל'טובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוזרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

הבנית **מהפך פשטא מונח זקף-קטן** – מרבה נקודה שלא כפשט על הפשט של המלים שמטעימים אותן. סה"כ שתיים או שלוש דרשות, אחת כפשטה ואחת יוצאת מפשטה, ושלישית, אם יש, היא כפשט או כמדרש.

1.1 ויקרא מצורע יד,א

ויקרא מצרע יד,ב:

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל-הכהן:

זאת תהיה תורת המצרע – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז כפשטו למעשי טהרה, יוצא מפשטו לקרבן:

(א) הבדלת (כעין מהפך) תיקון המצורעים משני מצבי תיקון אחרים. מבדילים בקרבנם הנראה קרבן עולה ויורד מקרבן עולה ויורד אחר, ומבדילים בטהרתם מטהרת הזב.

(א) לענין קרבן עולה ויורד: מהפך מקרבן בעל שלוש מדרגות לקרבן בעל שתי מדרגות **זאת תהיה תורת המצרע** – ע"פ ספרא הכתוב מוציא המצורעים מקרבן עולה ויורד בעל שלוש מדרגות כאומר ב-(**ויקרא ה,א-ד**) שבטומאת מקדש וקדשיו ובשבועות יש גם קרבן דלי דלות ובמצורע אין. ופירש [**אור החיים**] ב-(**וי מצרע יד,ב**) כי ראינו ב-(**ויקרא ה,א-ד**) בטומאת מקדש וקדשיו ושבועת האלה וכו' שישנם גם כן בקרבן דלי דלות ובמקום ב' תורים אחד עולה ואחד חטאת מביאים עשירית האיפה וילמד האמור במצורע שגם הוא אם לא השיגה ידו לעופות יביא עשירית האיפה, ת"ל **זאת תורת אשר וגו' אשר לא-תשיג ידו בטהרתו** פי' הגם שלא השיגה ידו בטהרתו הרשומה יתפלש בעפר וימות ויביא ב' בני יונה דוקא

(א) **כפשטו** למעשי טהרה לענין הבדלת טהרת המצורע מטהרת הזב ראה בהמשך.

ואפשר כי מרמז לעוד מצבים הקשורים לקרבן, שיש בהם יוצא (מהפך) מהבנה פשוטה:

(א) חובת הקרבת קרבן עבור מצורע קטן כי **כל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים** [**תורה תמימה**] תורת המצורע - המצורע - בין גדול בין קטן⁽¹⁾ [**נדרים ל"ו א'**]: [**תורה תמימה הערה ד**] כבר כתבנו כ"פ בפרשות הקודמות דכ"מ שנאמר הלשון תורת כולל הרבה פרטים שנכללו בכלל אחד שדין כולם שוה, וכאן הרבותא לענין מצורע קטן [דמטמא בנגעים כמבואר בפ' תזריע ר"פ נגעים], דאע"פ דכל קרבן צריך להקריב מדעת בעלים, והו"א כיון דקטן אין בו דעת אין מקריבין עבורו, קמ"ל. וטעם הדבר משום דכל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים כפי שיתבאר ס"פ זו:

(ב) תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות קודם שהביא אשם אחד. אף שלכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אבל כבר ראינו בפר' תזריע שכל הצרעות שהופיעו אחרי ראיית הכהן של הצרעת הראשונה אין מתחשבים בהם עד שיסיים עם נגע שאותו ראה הכהן תחילה.

[**תורה תמימה**] תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא קרבן אחד, שנאמר זאת תהיה תורת המצורע, תורה אחת למצורעין הרבה⁽²⁾ [כריתות ט' ב']: [**תורה תמימה הערה ה**] נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא אשמו ואח"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

(ב) מלמד כפשטו של מקרא שכל מעשי הטהרה יהיו ביום כמו שראיתו לטומאה הייתה ביום [**ספרא מצורע פרשה א**] (**ג**) **תורת המצרע ביום**, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין שחיתת ציפורים והזיית דם ציפורים ותגלחתו ביום, ת"ל **תורת המצרע**, יכול אף לקחת ציפורים ושילוח ציפורים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ביום, ת"ל **תורת המצרע ביום**,

תורת המצרע ככהן, מלמד שטומאתו וטהרתו ככהן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ככהן, מנין שחיתת ציפורים והזיית דם ציפור ותגלחתו ככהן, ת"ל **תורת המצרע** ככהן, יכול אף לקחת ציפורים ושילוח ציפורים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ככהן ת"ל זאת, ביום טהרתו והובא שלא ישהא.

והשווה (**וי מצ' יד,ב**) **זאת תורת אשר-בו נגע צרעת אשר לא-תשיג ידו בטהרתו: פ**

ע"פ [**בבלי יומא מא,ב**] מלת **תורת** באה לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר תבוא עליו הברכה, ובוודאי אם היה מצורע עני והקשיש עד שהגיע להביא קרבנות טהרתו, יביא קרבן עשיר לפי מצבו בשעת הטהרה. ואם העני צ"ע. אבל העשיר לא יביא קרבן עני וזה מרומז בטעם **אשר** – תביר, למעט אחד שכונתו ש- **לא-תשיג ידו בטהרתו**: כי הפסוק מדבר בעני אז מה יש למעט ממנו עוד, אלא בא לרמז על העשיר שלא רצה להביא קרבן עשיר. ב-(**וי תזריע יג,מה**) מביא [**תורה שלמה מדרש תדשא**] המונה בין שלוש סיבות לנגע צרעת חמדת עושר וגאווה, אם כך משמע שהעשיר אמנם נרפא מן הצרעת אבל עדיין יש בו חמדת עושר וגאווה.

ביום – טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת האתנה, ע"פ [**תורה תמימה הערה ז**] המלה **ביום** יתירה כי די היה לכתוב **בטהרתו** לכן המלה נדרשת ע"פ האפיון הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר [**תו"כ**, **בבלי מגילה כא,א**]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(א) **כפשוטו** למעשי טהרה לענין הבדלות טהרת המצורע מטהרת הזב המשך מדלעיל.
טְהַרְתּוּ – אתנה, אתנה מגביל לאור יום. אבל יש עוד הגבלה שלא ישהא טהרתו אלא יעשנה ביום רפואתו מהצרעת כלשון תו"כ **בְּיוֹם טְהַרְתּוּ וְהָיָא** – שלא ישהא⁽⁴⁾ [תו"כ]: ופי' [תורה תמימה הערה ט] הרבותא בזה שלא נילף מזב שצריך לספור שבעת ימים ואח"כ יטהר כמבואר ס"פ זו, אלא ביום שיטהר מצרעתו יביא הצפרים ואזוב וכו', ורק הקרבנות מביא בשמיני וכמבואר לקמן בפרשה:

וְהוּכָא אֶל-הַפְּתָן – מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן⁽⁵⁾ [תו"כ]: ופי' [תורה תמימה הערה יז] ר"ל דלא נימא שרק הוראת הטומאה והוראת הטהרה צריך להיות בכהן כדכתיב בפ' תזריע וטמאו הכהן וטהרו הכהן כמבואר שם, אבל פעולת הטהרה המבוארת בפרשה זו אינה צריכה להיות בכהן דוקא, קמ"ל דגם זה צריך להיות בכהן, ומדייק זה מיתור הלשון **וְהוּכָא אֶל-הַפְּתָן**: אף דכבר כתיב כ"פ בפרשה הקודמת: **אֶל-הַפְּתָן** – סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות **בכהן מיוחד**. ע"פ [תורה תמימה הערה ג] רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת מצורע נהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך **כהן מיוחד**, וכ"פ [הרמב"ם פ"ז ה"ט מתרומות], ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחדים כמו שכתב [הרמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה], לכן נשתקע הדין.

המדרש מביא פסוק זה כאחד מהפסוקים בהם מסביר הקב"ה מתן תורה לישראל:
[תורה שלמה ח"א*] זאת תהיה תורת המצורע כשבא הקב"ה ליתן תורה בסיני לישראל, התחילו המלאכים מדיינים לפני הקב"ה, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמרו לפניו רבש"ע נאה לך שתתן תורה בשמים למה שאנו קדושים וטהורים והיא קדושה וטהורה אנו חיים ותורתך עץ חיים מוטב שתהא אצלינו וכו' **כך אמר הקב"ה** אין התורה מתקיימת אצלכם לפי שאין פריה ורבייה ביניכם ולא טומאה ולא מיתה וחולי אלא כלכם קדושים ובתורה כתיב אדם כי ימות באהל, ו- **זאת תהיה תורת המצורע [מדרש תהילים מזח]**

פסוק לענין חציצין הלכה למשה מסיני **ויקרא מצורע יד, ט:**
וְהָיָה בְיוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּח אֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ אֶת-רֵאשׁוֹ וְאֶת-זָקְנוֹ וְאֶת נֶפֶת עֵינָיו וְאֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ וְגִלַּח וְכִבֵּס אֶת-בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:
ב- [בבלי סוכה ה ב], [בבלי עירובין ד א], נאמר דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב: שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ... הגמרא משתשמשת בפסוק **(ויקרא מצורע יד, ט)** כדוגמא לענין חציצה **חציצין** דאורייתא נינהו, דכתיב **(וי' מצ' יד, ט)** **וְרָחַץ (אֶת-בְּשָׂרוֹ) בַּמַּיִם** - שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים! - כי אתאי הלכתא לשערין, כדרכה בר בר חנה. דאמר רבה בר בר חנה: נימא אחת קשורה - חוצצת, שלש - אינן חוצצות. שתיים איני יודע. - שערין נמי דאורייתא נינהו, דכתיב **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם** - את הטפל לבשרו, ומאי ניהו - שערין! - כי אתאי הלכתא - לכדרכי יצחק. דאמר רבי יצחק: [בבלי סוכה ו ב], דבר תורה, **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. **נגזרו** על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.

קשר של שלוש שערות אינו מהודק ולכן טבילה עמו אינה חוצצת. קשר של שתי שערות אפשר תלוי אם מקפיד על טיט ושערות ברובו או במיעוטו. קשר של שעה אחת הדוק וחוצץ.

[רש"י] דבר תורה. הלכה למשה מסיני (ללמד) רובו ומקפיד עליו - חוצץ (ששער מטונף או קשור ברוב גופו של אדם והאדם מקפיד על כך אז זה חציצה, מהתורה אם לא ברובו של גופו או אינו מקפיד אינו מהווה חציצה, **ורבנן** גזרו גם על מה שהתורה המעיטה והתירה)

עיקר דין חציצה נלמד מהפסוק **וי' מצ' יד, ט:** **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:** הגמרא לומדת מ-**בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין המים. המלה **אֶת** מוסיפה את שער האדם שיהיה כולו במים ללא חציצה. ההלכה למשה מסיני הוא כמה שיעור חציצה והוא **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**. לענ"ד טעם תרסא במלת **וְהָיָה** בתחילת הפסוק מרמז על שיעור החציצה המבורר בתבנית סיום דיבור של הפסוק **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:** והוא רובו ומקפיד עליו - חוצץ. וזה המידרוג במצות הטבילה והחכמים גזרו החמרה עליו **על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.**

וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר: המלים תבנית סיום דיבור מגלות כי התורה מיעטה מחציצה "רובו ולא מקפיד ומיעוט ומקפיד". תרסא התריעה על מידרוג במצוה, שיעור ממת עובר על חציצה כאשר רובו ומקפיד ובפחות מכך לא חוצץ..
אֶת - מוסיף הטפל לבשרו היינו שערין

אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר תביר ... סלוק. התביר מחלק בטהר השייך ל"את-בשרו" וללא שייך וזה דבר תורה **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ.
אבל **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** - דרגא תביר טפחא **סלוק** קבוצת הפרטים שעל כל אחד חלה ההלכה ומרמז לרבנן **על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.**
נשאר מצב **מיעוטו שאינו מקפיד שאינו חוצץ**, אבל ה-**[מנן אברהם]** אוסר גם אותו וזה נתמך בתפקיד המצוי של תבנית הטעמים הקבוצה דרגא תביר טפחא שההלכה חלה על כל פרטי הקבוצה וגם ע"י **וְטָהַר** - סלוק, מגביל שרק אם יתיר כל החציצין בשער ובטיט ויטבול יהיה טהור!!!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.2 ויקרא מצורע יד,א (התשע"ד)

(וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע ביום שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא אֶל-הַכֹּהֵן:

(ספרא מצורע פרשה א) (א) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע (נוהגת) לבית עולמים, זאת אינה נוהגת בבמה תהיה בזמן הזה,

זאת – המלה ממעטת, כנאמר בתו"כ שאינה נוהגת בבמה, אז אולי לא תנהג גם בזמן שאין מקדש, כי אי אפשר לקיים "לפני ה"

בקרבות והזאת דם, באה תבנית הטעמים זאת תהיה – מהפך פשטא, ומוציאה הכתוב מפשטו ומלמדת כפי [התורה"מ א] ... אבל

במצורע הגם שקרבנותיו אין נוהגים בזה"ז הכשרו ע"ז תגלחת וצפרים נוהג תמיד. ולכן אמר זאת תהיה. שלשון הוי' מורה

העיקוב (כמ"ש במנחות דף ה יט כז) שיהי' כן תמיד בלי השנות, וכמעשה דר' טרפון (לקמן משנה יג):

תהליך טהרה אחד על נגעים אחרים זה אחר זה [תורה תמימה] (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא

קרבן אחד, שנאמר (וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע, תורה אחת למצורעין הרבה^(ה) [כריתות ט' ב]: [תורה תמימה הערה

ה] נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא

אשמו ואח"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות, בין מאותו סוג בין מסוגים אחרים, זה אחר זה קודם שהביא אשם אחד. אף

שלאכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אפשר כי טעם מהפך בכתוב (וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע, מרמז להביא

קרבן אחד על נגעים אחרים שהופיעו ונתרפאו בזה אחר זה. ע"פ [תו"כ תז' פ"א פ"ב ו-ח] הכתוב (יג,ג) נגע צרעת מדבר על נגע

אחד, פסוק (יג,א) מלמד על נגע אחד בראיה הראשונה של הכהן ואחרי ראייתו לא מתיחסים לנגעים שהופיעו אחריו עד להבראתו וע"פ

[הח"ח] מטהרו בצפרים. יש עוד מצב התחלתי המרומז בתבנית הטעמים של (יג,ג) נגע צרעת – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת

פרטים העשויה להתרחב. כאן לפי דרשת תו"כ (יג,ג) נגע ... וְנִאָּחַז צֶרְעַת ... וְנִאָּחַזוּ, כל נגע שהיה באדם בעת הגעתו הראשונה

לכהן יראה לעצמו, במקביל לנגעים אחרים שהיו בו, וסיום כל אחד לא תלוי בנגעים אחרים שנראו עמו. דבר זה המרומז בטעם (יג,ג)

אתו – סלוק מגביל כל נגע לעצמו בלי תלות בנגעים אחרים שנראו עמו בעת ובעונה אחת. נגע שהוסגר יעבור תהליך הסגר, נגע

שהחלט יעבור תהליך היטהרות וקרבות. ויכול להמתין להבראת כולם ולהתחיל תהליך טהרתו בזוג צפרים אחד.

(וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעין שיהיו מביאים קרבן זה, וכי מניין יצאו (לחלק תורת טהרתם) לפי שמצינו שחילק

הכתוב בטומאותיהם (מראות וסימנים) ובשבועותיהם (הסגר שבוע או שבועיים) יכול אף כן נחלוק בקרבן ת"ל תורת המצורע תורה

אחת לכל המצורעים שיהו מביאים קרבן זה.

(תהליך טהרה ביום) (ב) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע ביום, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין

שחיטת ציפרים והזיית דם ציפרים ותגלחתו ביום, ת"ל תורת המצורע, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו (טבילת

בגדים) שכלבש בזמן החלט) ורחיצתו (טבילת עצמו) ביום, ת"ל תורת המצורע ביום,

(וי' מצ' יד,ב) ביום – טפחא מנתק התוכן שהוא סמיכות ממלת שִׁהָרְתוּ מרמז למשנה ב: מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, (ראה בהמשך)

שִׁהָרְתוּ - אתנה מגביל מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, (ראה בהמשך) אבל לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו לא חייב

להיות ביום.

(תהליך טהרה בנוכחות כהן) (ג) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע ב-כהן, מלמד שטומאתו וטהרתו ב-כהן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ב-

כהן, מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפור ותגלחתו ב-כהן, ת"ל תורת המצורע ב-כהן, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים

וכיבוס בגדיו ורחיצתו ב-כהן ת"ל זאת, (טט: הקטע הבא הוא פתיחת משנה ד ביום שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא שלא ישאה).

זאת – המלה ממעטת, אין הכרח בכהן ל- לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו

[התורה"מ א] ... אולם כמ"ש תורת המצורע פורט רק דברים המעכבים שהם מן התורה והחק המוכרח בו, והם שחיטת צפרים

והזיית דם צפור ותגלחת שמעכבים הטהרה, אבל דברים שאינם מן החוקים המעכבים כגון לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס

בגדים שאין מעכבים כמ"ש בתוספתא (ועי' ברמב"ם וראב"ד פ"א מה' ט"ז ה"ד) א"צ להיות ביום. וכן הטבילה אף שמעכבת

כבר נאמרה בפ' תזריע שסיים תמיד וכבס בגדיו טהרה ואינו מן התורה הנלמדת בפ' זאת:

וצ"ע מה כוונת התורה"מ בשם הרמב"ם שאין לקיחת הצפרים מעכב, שהרי השחיטה והזייה אינן יכולות להתבצע והן מעכבות את

תהליך הטהרה.

[הח"ח] – לקיחת צפרים לא צריך יום וכהן כי אינם נאסרים בלקיחתן ויכול להחליף, שלוח לא מעכב את תהליך הטהרה

קבוצת פעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א, טבילה – הסדר ביניהם לא מעכב, אי ביצוע כל אחת מהן – מעכב

הזייה – בעץ ארז, אזוב, שני תולעת, שתי צפרים – מעכבות זו את זו אם חסר אחד מהם

שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א – אם לא ביום ובכהן – מעכב

טבילת המיטה – לא חייבת יום וכהן

קבוצת פעולות: לקיחת צפרים, שלוח צפור, כבוס, אי ביצוע כל אחת מהן – לא מעכב

(וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע – זקף-קטן, בתפקיד של שתיים, קבוצת פעולות מעכבות (שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א',

טבילה), קבוצת פעולות שאינן מעכבות אם לא בוצעו (לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס בגדים),

תורת המצורע – מונח, חלוקה בתוך קבוצת הפעולות המעכבות, הפעולות: שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א', חייבות להיות

ביום ובכהן, טבילת המצורע אינה חייבת להיות ביום ובכהן.

שילוח הצפור לא מעכב ראה [ספרא מצורע פרשה ב (י)] (וי' מצ' יד,ה) וְרִחַץ בְּיָמָיו

(ד) (טט – קטעי הפתיחה שבסוגרים באים ממשנה ג (וי' מצ' יד,ב) ביום שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא אֶל-הַכֹּהֵן (שלא ישאה) שאין צריך לשהות שבעה

ימים, משיתרפא אלא מיד מתחיל בסדר הטהרה.) (טט – הפתיחה המקורית של משנה ד) כשהיה מונבז דן לפני ר' עקיבא אם משפטרתי (למצורע

המוסגר מהסגר כשהוא טהור) בעמידתו (וחזר ועומד במחנה מיד בלי ספירת שבעה ימים, בכל זאת כאשר) אחזתיו בהליכתו (צויתי שיששה בהסגר)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מהפך פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שבעה (ימים), **משאחזוניו** (למצורע המהולט כשהוא טהור) **בעמידתו** (התורה משהיה את חזרתו ועמידתו במחנה) **שבעה** (ימים בין תגלחת א' וצפרים וטבילה, ובין תגלחת ב' וקרבנות) **אינו דין שיאחזינו** (אחרי שנרפא וישהה) **בהליכתו** (מההחלט) **שבעה** (ימים לפני שיחזיל את תהליך הטהרה (תגלחת א', צפרים, טבילה). מונב לומד בקל וחומר מהסגר להוסיף שבעה ימים לפני ימי הספירה מהחלט (בהן תגלחת א' וכו'), **א"ל רבי עקיבא** (מהלך של קל וחומר מימי הספירה מההחלט לימי ההחלט, מהלך המביא להכרה שהלימוד של מונב מוסיף עוד ימים) **מוסיף אני על דבריך וכי במה החמירה תורה, בימי גמר (ימי החלט) או בימי ספר (שבעה הימים בין תגלחת א' וכו' ועד תגלחת ב' וכו'), חמורים ימי גמר מימי ספר, שבימי ספר אינו מטמא משכב ומושב, ואינו מטמא בביאה (לאהל), ימי גמרו (כשהוא מחלט) מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה, (אז תלמד בקל וחומר ממצב ההחלט ולא ממצב ההסגר) ואם לימי ספר הקלים נתנה לו שבעה (של תגלחת א' וכו'), לימי גמר החמורים אינו דין שאתן לו שבעה (ימים ביציאה מההחלט לפני ימי הספר), א"ל (מונב) **רבי כל שכן הוספת (חוקת דברי), (א"ל ר"ע) (אמרת שהספר הוא המלמד לכן) וכשנתתה לימי גמר (עוד) שבעה, (ש)נעשו אף הם ימי ספר (כדי להקל עליו ולהשוותם לימי הספר שלא יטמא משכב מושב ובביאה ולכן מיד תגלחת א' וכו'), ונמצאו אלו (ימי הספר 14 והם המלמדים על) ואלו (ימי הגמר שיהיו) ארבעה עשר, ואם לימי ספר הקלים נתת לו ארבעה עשר לימי גמר החמורים אינו דין שאתן לו ארבעה עשר נמצאת מרבה לו והולך עד לעולם (עכשו תוסיף לימי הספר עוד 14 ויהיו 28, ולכן תוסיף לימי הגמר 14 ויהיו 28 וחזר חלילה),** **הא מפני הדין הזה צריך הכתוב לומר ביום שיהיה ויהוא א"ל-הפכה שלא ישהא.****

קבוצת הפעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א' – אם לא ביום ובכנה – מעב **(וי' מצ' יד, ב) ביום** – טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהמלה המוטעמת אתנה, ע"פ **[תורה תמימה הערה ז]** המלה **ביום** יתירה כי די היה לכתוב **בטהרתו** לכן המלה נדרשת ע"פ האפיין הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר ע"פ **[ת"כ], (בבלי מגילה כא, א)**

ביום – טפחא בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **טהרתו** – אתנה, בתפקיד הגבלה כנדרש במשנה ד שלא ישהא, ואז טפחא ללא מרכא לפנייה במלת **ביום** בתפקיד התפשטות ענין שלא ישהא את קבוצת הפעולות המעכבות שנדרשו מ-**תורת המצורע**.

אל-הפכה – מקף, בורר בין כהן בעל יחוס ידוע ובין כהן שיחוסו לא ידוע. **אל-הפכה** – : סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות **בכהן מיוחס**. ע"פ **[תורה תמימה הערה ג]** רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת המצורע נוהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך **כהן מיוחס**, וכ"פ ה-**[רמב"ם פ"ז ה"ט מתרומות]**, ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחסים כמו שכתב ה-**[רמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה]**, לכן נשתקע הדין.

ויקרא מצורע יד, ג: ויצא הכהן אל-מחוז אל-מחנה ורצה הפכה והנה נרפא ונע-הצרת מן-הצרוע: **[ספרא מצורע פרשה א] (ה) (וי' מצ' יד, א) ויצא ... אל-מחוז למחנה** ומה תלמוד לומר לפי שנאמר **(ד, א) ורצה הפכה** שיכול אין לי מטהר את המצורע אלא כהן שהיה לפניו מן המחנה היה בימים ובנהרות ובמדברות מנין תלמוד לומר **(ד, א) ורצה הפכה**, אם כן למה נאמר **(ד, א) ויצא הפכה**, כהן שאיפשר לו ליכנס לפניו מן המחנה מטהר את המצורע, אין מצורע מטהר את המצורע. **(ד, א) ורצה הפכה** – מלמד שיכול לבוא מן המחנה ומן הים ומן המדבר, לכן **(ד, א) ויצא הפכה** כתוב יתר המאפשר לדרוש ש-אין מצורע מטהר את המצורע כי כהן מצורע אינו יכול להכנס לפניו המחנה.

(ו) (וי' מצ' יד, א) והנה נרפא שהלך לו נגעו, הנגע שהלך לו שער לבן, **צרת** שהלכה לה המחיייה, אין לי אלא כולם, ומנין אף מקצתם, תלמוד לומר **מן-הנגע** אפילו מקצת שיער לבן, **מן-הצרת**, אפילו מקצת המחיייה, **(מן-הצרוע)** להביא את שפחה בכולו שיטען ציפרים.

(ז) (נסיון ללמוד על הפורה בקל וחומר מהוצא מהחלט ואז אין צורך בכתוב, שעשו להתפנות לדרשה אחרת) הלא דין הוא מה אם מי שטיהר ואין סימנים מטמאים עמו (זה המחלט שהלכו סימני הטומאה לגמרי) טעון ציפרים, מי שטיהר וסימנים מטמאים עמו (זה הפורה כולו, ולפי פ"ה הח"ה למוסגר שלהלן מובן שהמראה קיים ולא דווקא סימני הטומאה) אינו דין שיטען ציפרים, (דחיית הקל וחומר) הרי שעמד בו שני שבועות (בהסגר) יוכיח שטהר וסימנים מטמאים עמו (פ"ה הח"ה שהמראה קיים ללא סימני טומאה) ואין טעון ציפרים (לכן צריך כתוב מפורש שיהייב את המטיהר ע"י פריחה בכולו בתהליך טהרה הטעון ציפרים). **(ח) (המשך דחיית הקל וחומר) ואף אתה אל תתמה על שפוחה בכולו שאע"פ שטהר וסימנים מטמאים עמו לא יטען ציפרים (הקל וחומר ניסה להוכיח כי הפורה יביא צפרים, הוכח מהשוואה למוסגר שלא צריך צפרים, לכן כדי לחייב את הפורה בצפרים צריך כתוב) ת"ל מן-הצרוע להביא את שפוחה בכולו שטעון ציפרים.**

(ד, א) ורצה הפכה – פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני מצבים המוליכים לטהרה (א) רפואה מצרעת כאשר הלכו סימני טומאה או מקצתם (ב) רפואה ע"י פריחה מלאה.

(וי' מצ' יד, א) והנה נרפא ונע-הצרת מן-הצרוע **(ד, א) והנה** – תביר, מלמד שגם במצב שבו המראה בכלל לא נרפא, באה מלת **והנה** – חידוש המגלה שעוברים לתהליך טהרה: **(א) המלים (ד, א) נרפא ונע-הצרת** מלמדות שהלך לו נגעו כולו (מראה וסימנים), תבנית הטעמים של **(ד, א) נרפא ונע-הצרת** – מרכא טפחא, קבוצת פרטים של מצבי הצרעת: עור הבשר, שחין ומכוה, נתק, עור הראש.

(ד, א) ננע-הצרת – מקף בורר בין האם **נרפא** משמעו היעלמות של המראה והסימנים **ובין נרפא** משמעו ירידת מראה ו/או סימנים מתחת לשיעורים המטמאים (מקצת הסימנים) וזה מה שקובע להלכה **[תו"כ] מלמדת שהלכו מקצת הסימנים ממלת מן,**

(ד, א) ננע-הצרת – טפחא, כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, ופי' **[הח"ה]** כי מלת **מן** נזרקה לאחוריה ומלמדת שהלכו מקצת סימני הטומאה (הנשאר הוא פחות משיעור מטמא), וזה שכתב תו"כ **(ד, א) מן** – הנגע אפילו מקצת שיער לבן, **מן** – הצרעת, אפילו מקצת המחיייה,

(ב) המלים (ד, א) מן-הצרוע [תו"כ] (ח) להביא את שפוחה בכולו שטעון ציפרים. מן-הצרוע – מקף, בורר בין פטור מצפרים למיטהר מפני שהצרעת פרהה כולו ובין חיוב להביא צפרים. ו-**[תו"כ]** פוסק חיוב להביא צפרים. טעם **(ד, א) הצרוע** – סלוק, מגביל וצ"ע.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחר/בתשובע"פ.

1.3 ויקרא מצורע יד, א (התשע"ו)

ויקרא מצורע יד, ד: [ד] וצנה הפהו ולקח למטהר שתי צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: [ה] וצנה הפהו ושחט את הצפור האחת אל-פלי-חרש על-מים חיים: [ו] את-הצפר החיה יקח אתה ואת-עץ הארז ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואתו הצפר החיה בדם הצפר השחטה על המים החיים: [ז] והזה על המטהר מן-הצפרות שבע פעמים וטהרו ושלח את-הצפר החיה על-פני השדה:

[ספרא מצורע פרשה א] (ו' מצ' יד, ד) וצנה הפהו ולקח, הציווי בכהן והלקיחה בכל אדם. (ו) ולקח למיטהר, לשם מטהר בין איש בין אשה בין קטן, מיכן אמרו לקח לאיש כשירות לאשה, לאשה כשירות לאיש, לבית כשר למצורע, למצורע כשר לבית.

הכתוב (ו' מצ' יד, ד) ולקח למטהר שתי צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (א) תבנית הטעמים של (ו' מצ' יד, ד) ולקח למטהר שתי צפרים חיות – דרגא תביר מרכא טפחא, בתפקיד של כעין קבוצת פרטים (איש אשה קטן בית) הקשורים לנושא היטהרות מצרעת, שעל כל אחד חל אותו ענין, כאן לקיחת שתי הצפרים לשם מיטהר אחד, כשר לכל אחד אחר מהמיטהרים.

[ספרא מצורע פרשה א] (יא) (ו' מצ' יד, ד) ולקח ... צפרים, מיעוט ציפרים שנים אם כן למה נאמר שתי- שיהו שוות, ומנין שאף על פי שאינן שוות כשירות תלמוד לומר (ו' מצ' יד, ד) צפור (ו' מצ' יד, ד) צפר ריבה (או פעם שניה (ו' מצ' יד, ד) צפר).

(ו' מצ' יד, ד) שתי צפרים – מקף, כרב-מצב (א) לכתחילה הצפרים צריכות להיות שוות (ב) בדיעבד אם לא שוות לא מעכב. הפסוקים הבאים מלמדים על צווים לקחת שני בעלי חיים מאותו מין לקרבן מסוים. כאשר מופיע מקף הלימוד הוא לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים ובדיעבד כשרים לקרבן גם זוגות שאינן שווים. כאשר לא מופיע מקף אין דרישה של לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים.

ויקרא מצורע יד, ו: ובינזם השמיני יקח שני-כבשים תמימם וכבשה אחת בת-שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ולג אחד שמן:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

ויקרא אמר כג, ג: והניף הפתן | אותם על לחם הבפרים הגופה לפני ה' על-שני כבשים קרש יהיו לה' לפתן:

שני כבשים – שלא במקף, לא נדרש לכתחילה שוויון בין בעלי החיים. על-שני – מקף, מתוך אופני תנופה אחדים, עושה כך:

מניח זה בצד זה ומניף ... רבי לטעמיה דאמר על בסמוך [תורה שלמה [קמב] בשם מנחות סא, א, סב, א]

במדבר פינחס כח, ט: וביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ונספו:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ע"פ [בבלי יומא סב, ב] מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו

שניהן שוין. רש"י ומוספין של שבת - שנאמר בהם שני-כבשים - ודאי שנים שוים לעיכובא, מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות, אף על פי שאינן שוין להכשיר (היות ולא חזר הכתוב ופירט כמו בתמידין כבש אחד כבש שני שמשמעו שאי שוויון לא מעכב), כך שמעתי, וקשיא לי: עיכובא מנלן (וקשה לרש"י האם אי הפירוט אכן מלמד עיכוב), ונראה בעיני דהכי גרס: מוספין ודאי שנים למצוה, מצותן (לכתחילה) להיות שוין (אבל אי שוויון לא מעכב), ולא גרסינן מדלא כתיב אחד אחד (ולא גורסים בגמרא אחד אחד כדי שאי שוויון לא יעכב), ושיטתא דתלמידי תרביצאי היא (שאי שוויון לא מעכב).

(ו' אח"מ טז, ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שערי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:

שני-שערי – מקף, בורר בין לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

- עד כאן עיון במשנה יא -

ויקרא מצורע יד, ז: וצנה הפהו ולקח למטהר שתי צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:

[ספרא מצורע פרשה א] (יב) (ו' מצ' יד, ז) חיות ולא שחוטות, שהרות ולא טמאות, שהרות ולא טריפות, ...

[התוה"מ יא] צפרים חיות שהרות דברי הספרא הם שלא כסוגיית הגמ' חולין (דף ק"מ) דשם אמר ר' יצחק שיש הבדל בין שם עוף ובין שם צפור, שעוף כולל טמא וטהור וצפור הוא שם מיוחד רק למיני טהורים (אם לא בשאומר צפור שמים צפור כנף) ומסיק דטהורות בא לדרשא אחרת, וכן לא אמרו שם דחיות למעוטי שחוטות עיין שם. וכבר האריך בזה הרמב"ן בפי' והמ"ל (ה' ט"ז) עיין שם ואם נדחק להסכים דברי הספרא עם הגמ', צ"ל שתחלה באר את הפשט, ר"ל פשט של חיות משמע לא שחוטות, ופשט של שהרות משמע ולא טמאות, והדר אמר שלפי הדרוש צ"ל ולא טריפות כי טמאות ידעינן מצפור, וס"ל כמ"ד טריפה חיה ולא אמעיט טריפות מן חיות, אבל עם האמת כבר אמר בירושלמי (פ"ק דניזיר ה"א) אית תני תני כל עוף טהור קרוי צפרים. אית תנאי תני כל העופות בין טמא ובין טהור קרוי צפרים. והתנא דרק טהור קרוי צפרים הוא ר' יאשיהו ור' יצחק בספרי (פ' ראה) והתנא דכולם קרוים צפרים הוא התנא דספרא. ומה שדרש ולא טריפות גרס בפסיקתא זוטרתיה חיות ולא טריפות ומפרש חיות בריאות וזה כמ"ד דטריפה אינה חיה.

הכתוב (ו' מצ' יד, ז) ולקח למטהר שתי צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (ב) תבנית הטעמים של (ו' מצ' יד, ז) למטהר שתי צפרים חיות – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא יתור לרבות, ע"פ דרשה ב-(ו' מצ' יד, ז) נרבה צפרים שחוטות שדרות בבית כבשדה בגודל שדמן ניכר ברביעית מים וזה מיני דרוו. תביר ממעט מהמקורי והרבי (ע"פ רמב"ן) מחוסרות איבר.

הספרא במשנה (יב) והתוה"מ מביאים דרשה נוספת המתואמת עם תבנית הטעמים מרכא טפחא בכתוב (ו' מצ' יד, ז) צפרים חיות, שהרות. צפרים חיות – מרכא טפחא, יתור לרבות טריפות שעשויות לחיות כמוסבר להלן,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

צַפְרִיָּים – לכלול כל העופות, למאן דאמר שמלת צפור כולל עופות טהורים וטמאים, **תַּיְוָת** – לכלול גם לא בריאות למאן דאמר שטריפה חיה (בבלי ע"ז ה), ולא כמאן דאמר שטריפה אינה חיה (בבלי ע"ז ה).
טְהָרֹת – אתנה, מגביל כפי שנראה בהמשך, **טְהָרֹת** – משמע שבא להגביל משהו בכתוב לפניו.
תַּיְוָת – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **טְהָרֹת**, וכאן ההתאפיינות היא על שתי המלים **צַפְרִיָּים תַּיְוָת**.
התאפיינות (א) **צַפְרִיָּים ... טְהָרֹת** – טעם אתנה מגביל את מלת **צַפְרִיָּים** לעופות **טְהָרֹת** ולא טמאות כדרשת ספרא (יב).
התאפיינות (ב) **תַּיְוָת טְהָרֹת** – טעם אתנה מגביל את מלת **תַּיְוָת** לבריאות בלבד וממעט טריפות שעשויות לחיות, דרשת ספרא (יב) **טְהָרֹת** ולא טריפות.

[ספרא מצורע פרשה א] (יב) ... (וי מצ' יד, ד) וַעֲנֵן יכול כל עץ תלמוד לומר **אַרְזוֹ** אי **אַרְזוֹ** יכול טרף (חלק של עלה) תלמוד לומר **וַעֲנֵן**, הא כיצד בקעת של **אַרְזוֹ**, ר' חנניה בן גמליאל אומר ובראשה טרף (הח"ח פירש עלה, טט – כמו בפסוק (בר' נח ח, יא) וַתִּבְאֵר אֵלָיו הַיְוָה ... וַתִּהְיֶה עֲלֵה-זֵית טַרְף בְּפִיָּה) . התוה"מ פירש ענף, שבראשו עלה כדי שיספוג את מי ההיזה.
[התוה"מ יב] ... ובמב"ם (הל' טומאת צרעת) לא הביא הא דבראשה טרף, אולם הר"ש גרס בדברי רחב"ג וראשה **טרופ** ר"ל חלוק א' לב' וב' לד', ולפ"ז צריך לאמר שמ"ש עוביו כרביע כרע הוא דבר א' ומ"ש א' לשנים הוא דבר שני, ר"ל שהיה טרופ, ובה יהי' ד' דברים (במשנה יג בדברי רבי יהודה שלמד בדברי רבי טרפון) ובה יעלו דברי הרמב"ם כר' טרפון:

(וי מצ' יד, ד) וַעֲנֵן וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁתֵּי-צַפְרִיָּים תַּיְוָת טְהָרֹת וַעֲנֵן אֶרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי:
[ספרא מצורע פרשה א] (יג) אמר רבי יהודה שבתאי היתה והלכתי אחר רבי טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו, פשט ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל אמר לי יהודה בזו טיהרתי שלשה מצורעים ולמדתי בה שבע הלכות שהיא של ברות (ברוש בלשון הקדש, התוה"מ: והוא אחד מיו"ד מיני ארז (בבלי ר"ה פ"ב)) ובראשה טרף, וארכה אמה, ועבייה כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזים ושונים ומשלשים ומטהרים בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרים בגבולים.
[התוה"מ יב] ... ומ"ש ומטהרים בגבולים דר"ט היה שלא בפני הבית ובח"ל (ובחוץ לארץ) כמ"ש בפסחים (פ' אלו דברים)

[ספרא מצורע פרשה א] (יד) (וי מצ' יד, ד) וַעֲנֵן יכול פיקס (הח"ח צבע אדום הבא מן העץ שחוחכים קסמים ומרתיחים אותם והוא אדום, יכול שיצבע בו הצמר, ובספר **[שפוני טמוני חול הרב ליינר גרשון חנוך** (בעל התכלת) ע' 89] הסביר שפיקס זה העץ שבו מתרקמת התולעת שמופק ממנה צבע אדום), תלמוד לומר **תוֹלְעֹת** אי תולעת יכול אחד מן הצבעים תלמוד לומר **וַעֲנֵן** הא כיצד זו זהורית טובה, יוחנן בן דהבאי אומר **וַעֲנֵן תוֹלְעֹת**, שני שבתולעת (הח"ח שני שבתולעת, צמר שנצבע בצבע שנחלש כוחו מצביעה קודמת בו). **(טו)** ומנין שאם טעמה (עשה צביעת נסיון) פסלה תלמוד לומר **וַעֲנֵן תוֹלְעֹת** (הח"ח עיין בראב"ד ור"ש שהיה להם הגירסא **וַעֲנֵן תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי** מה אזוב בתחלתו אף שני תולעת בתחלתו שלא טעם. וכתבו דהאי סיפא אתאן (אלו דברי) ל"ת"ק וקאמר דאפילו לא נצבע באותו הצבע שום דבר ורק לנסיון בעלמא פסול),

הסבר תבנית הטעמים של **וַעֲנֵן תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי** ע"פ גרסת ראב"ד ור"ש.
וַעֲנֵן תוֹלְעֹת – מרכא טפחא, יתור לרבות על צבע זהורית טובה שבו נצבע הצמר בשריה ראשונה, צבעי אדום אחרים שבכל פעם ששורים צמר באותו שני תולעת הצמר נצבע בצבע ההולך ונחלש.
תוֹלְעֹת – טפחא, בתפקיד פותחת טפח לאפיין את **שְׁנֵי תוֹלְעֹת** מהכתוב אחריה **וְאַזְבִּי** – שטעמו סלוק בתפקיד מגביל, ובא לאפיין מה **אַזְבִּי** בתחלתו (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל) אף **שְׁנֵי תוֹלְעֹת** בתחלתו **שלא טעם** (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל, לא לטעימת נסיון ביורה שבה צובעים, ולא לצביעה, ולא עירור צבע שהיה בו שימוש כלשהו ליורה שבה צובעים, כי צריך צביעה לשמה ושל פעם ראשונה), ולכן מותר רק צבע זהורית טובה.
(יו) וְאַזְבִּי ולא אזוב יון ולא אזוב כחלית ולא אזוב רומי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לווי.
(א) מלת וְאַזְבִּי – ללא שם לווי מגביל לאזוב שאין לו שם לווי. **(ב) טעם מלת וְאַזְבִּי** – סלוק, מגביל לאזוב שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל וכנראה נדרש שנלקח לשם הזהה.

וַעֲנֵן וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁתֵּי-צַפְרִיָּים תַּיְוָת טְהָרֹת וַעֲנֵן אֶרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי:
(ב) הלקחה של כולם צריכה להיות מדברים שלא עשו בהם שימוש קודם, והשני תולעת נצבע לשם הזאה כפי' [רש"י בבלי מנחות מב, ב] שטעימה פסולה משום שלא לשמה (עין שם).

לשימוש בפסוק **ויקרא מצורע יד, ד: וַעֲנֵן וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁתֵּי-צַפְרִיָּים תַּיְוָת טְהָרֹת וַעֲנֵן אֶרְזוֹ וְשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְאַזְבִּי:**
ראה **[בבלי חולין קלח – קמב]**, שילוח הקן, **(וי מצ' יד, ד) צַפְרִיָּים תַּיְוָת טְהָרֹת** – עוף טהור שאינו טריפה, ומכאן אל **(דב' ראה יד, יא) ס [יא] כָּל-צִפּוֹר טְהָרָה תֹאכְלוּ: [יב] וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהַעֲזָנָה:**
וְזֶה – זקא-גדול מלמד על שלושה עופות טהורים האסורים באכילה בנוסף לצפור השחווטה של המצורע הכתובה בפסוק הקודם וכמו העופות הטמאים הכתובים אחריה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **תאנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דגנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דגנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.4 ויקרא מצורע יד, א (התשע"ט)

(וי' מצ' יד, א) וצנה הפהון ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:
ויקרא מצורע יד, ה: וצנה הפהון ונקח את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

[ספרא מצורע פרשה א פרק א] (א) (וי' מצ' יד, ה) וצנה הפהון ציווי בכהן ושחיטה בכל אדם דברי רבי יהודה בר' יוסי, רבי אומר אף שחיטה בכהן.

רבי יהודה בר' יוסי חולק על הנאמר ב-**[ספרא מצורע פרשה א] (ג) (וי' מצ' יד, ב) תורת המצורע ב-פכהון**, ... מנין שחיטת ציפורים והזיית דם ציפור ותגלחתו ב-**פכהון**, ו-**התחומ"מ** אומר שהלכה כרבי. **וצנה** – פשטא בתפקיד "אחד" **הפכהון** – זקף-קטן בתפקיד שני כהנים. לכן **וצנה הפכהון** משמעו שכהן אחד מצווה לכהן אחר **ונקח**, ואם הכהן שוחט אז אינו צריך לצוות לכהן אחר לשחוט, טעם טפחא במלת **ונקח** בתפקיד שנוי משמעות והתפשטות האפיון אל הכתוב לפניו **הפכהון**, ללמד בשנוי סדר המלים **ונקח הפכהון** ואז פשטא במלת **וצנה** בתפקיד עוצר קצר המנתק ממלת "הכהן" והצווי לא מתקיים. ובסיכום: אם הכהן אינו שוחט הריהו הוא מצוה לכהן אחר לשחוט, ואם הוא שוחט אז אינו מצוה.

(ב) (וי' מצ' יד, ה) ונקח את-הצפור, האחת שבשמים, האחת הברורה (המובחרת) שבשמים (פי' ה"ח ה"ח כי ה"א הידיעה ב-**האחת** מלמדת זאת)(מכאן שבדיעבד אם אין שוות יקה שונות, ומה שדרשנו מטעם מקף של **(וי' מצ' יד, ד) שתי צפרים** מסייע לזה) **האחת** שאם מתה אחת מהם או שנעשת טריפה יקה זוג לשנייה.

את-הצפור – מקף מונח, **את** – מקף בתפקיד רב-מצב של סיבות לחסרון צפור (טט - א) מתה אחת מהם (טט - ב) או שנעשת טריפה. מונח בתפקיד רבוי ש-יקח **צפור** להשלמה של זוג לשנייה ולא שיחליפם בשתי צפרים אחרות.
האחת – אתנה, להגביל, מחזק את הדרשה הברורה (המובחרת) שבשמים. לריש לקיש אפשר לומר שמגביל הנאה משעת לקיחה (משנה ו).

(ג) (וי' מצ' יד, ה) האחת אל-כלי-חרש ואין שתייהם (שתי צפרים עבור שני מצורעים) **אל-כלי-חרש** (אל כלי אחד), והלא דין הוא מה אם במקום שלא כשרו משם לשם (ששחט חטאת של א' עבור ב' שתי החטאות פסולות) **כשרו לעירובים** (אבל זריקת דם שתי חטאות של אנשים שונים שנתערב כשרה), **כאן שכשרו משם לשם** (צפורי מצורע אחד כשרות עבור מצורע אחר) אינו דין שיכשרו לעירובים (של דמם בכלי אחד) תלמוד לומר **(וי' מצ' יד, ה) האחת אל-כלי-חרש**, ואין שתיים **אל-כלי-חרש**.
האחת – אתנה **אל-כלי-חרש** – טפחא ללא מרכא לפנינה, אפשר כי בתפקיד התפשטות האפיון של כלי אחד אל מעבר לאתנה ומתקבלת המסקנה ואין שתייהם (שתי צפרים עבור שני מצורעים) **אל-כלי-חרש** (אל כלי אחד).

(ד) (וי' מצ' יד, ה) כלי יכול אחד מן הכלים, תלמוד לומר חרש אי חרס יכול מקידה, תלמוד לומר כלי הא כיצד זו פיילי של **חרש**, **מים חיים** ולא מים מלוחים ולא מים פושרים (שהתבשלו) ולא מים מכזבים (אינו נובע בהתמדה) ולא מים מנטפים (נובע טיפין), רבי אליעזר אומר מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף **כלי** שלא נעשה בהם מלאכה, רבי שמעון אומר מה מים הברורים שבמינין אף ציפור הברורה שבמינה זו קיפל.

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף ראשון ב-**(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש**
[אוצר החכמה, אבן הבוחן, הרב רוזנבוים יעקב מאיר], שאלה צו. **(וי' מצ' יד, ה) ונקח את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים** עיין במתני' חולין מ"א ע"א ונסה להקשות לפי הט"ז יו"ד ס"י קי"ז (שלא לעשות סחורה מדבר איסור, ובו סעיף אחד. ס"ק א'. (מצורע)

תשובה צו. שיטת הט"ז הוא שאין כח ביד חכמים לאסור דבר שהתורה התירה בפירוש, וכיון שהתורה מתירה לשחוט אל כלי, ועל מים האיך אסרו חכמים בחולין מ"א. (אמרי דוד)

זה לשון **[משנה חולין פ"ב, מ"ט]** אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות ולא לתוך כלים אבל שוחט הוא לתוך עוגג של מים ובספינה על גבי כלים אין שוחטין לגומא כל עיקר אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינין:

סיכום: אין שוחטין לתוך מים צלולים מפני מראית עין של ע"ז של בבואה, אין שוחטין לתוך כלים ריקים מפני מראית עין שהדם הוא לזריקה לע"ז.

(וי' מצ' יד, ה) ונקח את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים שחיטת צפור המצורע היא אל-כלי-חרש ועל-מים חיים, שני דברים ביחד. ואילו במצב של כל אחד לעצמו: (א) מים צלולים בקרקע או כלי **[פירוש המשנה לרמב"ם חולין פ"ב, מ"ט]**, או (ב) כלי ריק, שחיטת חולין לתוכן אסורה מפני מראית עין של ע"ז (כי עע"ז משתמשים בדם ללא תערובת לע"ז **[תפארת ישראל - יכון מסכת חולין פ"ב, מ"ט נח]**).

(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש – מקף ראשון, מלמד על (א) מצב אסור של שחיטת חולין כדי להרחיק ממראית עין של שחיטה לע"ז, (ב) לעומת מצב רצוי של שחיטה במצות ה' לטהרת מצורע, כפירוש **רמב"ן** ע"ת ב-**(וי' מצ' יד, ז)** ושלה את הצפור, מפנה ל-**(וי' אח"מ טז, ח)** לענין שלוח שעיר לעזאזל ללמד ששני השילוחים ופרה אדומה נעשים כמצות ה' להעביר את רוח הטומאה ולא לשם של שכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן שהם כוונות עובדי עבודה זרה במעשים כאלה (עיין שם באריכות).

לשאלת הרב רוזנבוים: איך רבנן אסרו דבר שהתורה התירה. ע"פ הט"ז זה במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה, משא"כ במקום שיש היתר מפורש מן התורה.
אפשר כי במקרה שפעולה עשויה להתפרש לשם ע"ז כמו בשחיטת חולין לכלי ריק יש לו יסוד המרומז בטעם המקף הראשון של הכתוב **(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש** מפני חומרת ע"ז.

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף שני ב-**(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש**

[משנה מסכת נגעים פ"ד, מ"א] כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרש חדשה ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת נגעים פ"ד, מ"א] כל הסדר הזה מפורש בתורה. והיות כלי חרש חדש קבלה. ותרגם יונתן בן עוזיאל מזרק פיאל. והיות המים רביעית קבלה, אמרו מים שדם הצפור נכר בהם שיערו חכמים רביעית. וכן קבירת צפור שחוטת קבלה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגן, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

[ר' עובדיה מברטנורא מסכת נגעים פרק יד]

חדשה – דכתיב (ויקרא י"ד) **אַל-פְּלִי-תֵרֶשׂ עַל-מֵיִם**, מקיש כלי למים, מה מים שלא נעשה בהן מלאכה, אף כלי שלא נעשה בו מלאכה:

[משנה מסכת סוטה פ"ב, מ"ב] היה מביא פיילי של חרס חדשה ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוטה פ"ב, מ"ב] פיילי של חרש, כלי חרס. וצריך שיהיה כלי זה לא נשתנה שינוי גדול מחמת אורך הזמן. וענין אמרו חדשה, שלא נעשת בה מלאכה כלל ואפילו כל שהוא, כמו כלי חרס של מצורע שנו' בו (וי' מצ' יד,ה) **אַל-פְּלִי-תֵרֶשׂ עַל-מֵיִם תֵּיָיִם**, ואמרו מה מים חיים שלא נעשה בהן מלאכה אף כלי שלא נעשה בו מלאכה.

אַל-פְּלִי-תֵרֶשׂ – מקף שני, מרמז על מספר מצבים של כלי חרש, מצב (א) ו-(ב) לא מתאימים לטהרת המצורע.

(א) מקדה שבר כלי שעשוי להחזיק משהו שימושי ולכן מקבל חשיבות ואסור להוצאה בהלכות שבת, והוא (במ' נשא ה"ז) **בְּכָל־תֵּרֶשׂ** שבו משקין הסוטה (בבלי סוטה לב,ב).

משנה מסכת שבת פ"ח, מ"ז חרס כדי ליתן בין פצים (רמב"ם – חצי אריה) לחבירו דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר (ישעיה ל) ולא ימצא במכתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראייה (שם /ישעיה ל/) ולחשוף מים מגבא:

(ב) כלי חרש שלם שהיה בשימוש

(ג) כלי חרש חדש שלא היה בשימוש. (וי' מצ' יד,ה) **אַל-פְּלִי-תֵרֶשׂ** – טפחא **עַל-מֵיִם תֵּיָיִם** – מקף מרכא סלוק, מלת תֵּיָיִם או טעם סלוק מגביל המים למים שלא נעשה בהן מלאכה, טעם טפחא במלת תֵּרֶשׂ בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, כנדרש ב-(מ"ד) ... רבי אליעזר אומר מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף כלי שלא נעשה בהם מלאכה, **התנוה"מ** [כ] ... להקיש את הכלי אל המים שיהיה חדש, וכ"ה בסוטה (דף טו). (והרמב"ם כתב שהוא קבלה כיון שאין מבוואר בקרא). טט – ודומה ללימוד תו"כ ב-(וי' מצ' יד,ד) מאזב לשני תולעת ששניהם כבתחילה (ללא שימוש קודם).

סוף (משנה ד) מובא כאן כי בירור משמעות (וי' מצ' יד,ה) **עַל-מֵיִם תֵּיָיִם** עובר מאמצע (משנה ד) ל-(משנה ה)

[ספרא מצורע פרשה א פרק א (מ"ד) ... רבי שמעון אומר מה מים הברורים שבמינן אף ציפור הברורה שבמינה זו קיפל. הח"ח מפרש שהקשת הצפור הברורה (המובחרת) אל המים הברורים היא מ-(וי' מצ' יד,ה) **הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֵטָה עַל הַמַּיִם הַתֵּיָיִם**, טעם טפחא במלת **עַל** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו ומעביר את תכונת הברור (של המים הברורים) אל הצפור השחוטה הכתובה בסמיכות ושהיא תהיה ברורה (מובחרת).

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף ב-(וי' מצ' יד,ה) **עַל-מֵיִם**

[התוה"מ יט] **עַל מַיִם חַיִּים** זה כתוב שני פעמים (טט – (וי' מצ' יד,ה) **עַל-מֵיִם תֵּיָיִם** (וי' מצ' יד,ה) **עַל הַמַּיִם הַתֵּיָיִם**), א] מורה על מים בריאים שהחי מורה בריאות כמו עד חיותם (יהושע ה) וימרחו על השחין ויחי (ישעיה לח), לאפוקי אם נעשה בהם שינוי אם ע"י מלח (מלוחים), אם ע"י האש (פושרים), הב' מורה על שנובעים תמיד ואינם פוסקים כמו החי שאינו פוסק מתנועתו, ועז"א נובעים ולא מנטפים ולא מכובים פעם אחד בשבוע (כמ"ש בפ"ח דפרה), וע"י בספרי (חקת פסקא קכ"ח):

אם לעיל לא טעם סלוק מגביל אלא מלת תֵּיָיִם, אז הטעם מתפנה לדרישה כאן

עַל-מֵיִם תֵּיָיִם – מקף מרכא סלוק,

עַל-מֵיִם – מקף, מורה על ענין בעל מצבים אחדים ביחס בין נפח דם הצפור ובין נפח המים. ראה להלן

עַל-מֵיִם תֵּיָיִם – מקף מרכא סלוק, תֵּיָיִם – סלוק מגביל את המים החיים וטעם מרכא במלת תֵּיָיִם מרבה את הגבלה כנדרש ב-(מ"ד) ... **מֵיִם תֵּיָיִם** ולא מים מלוחים ולא מים פושרים (שהתבשלו) ולא מים מכובים (אינו נובע בהתמדה) ולא מים מנטפים (נובע טיפין), ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**; **דגנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דגנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, **ו**; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות **4** ...; **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ויקרא מצרע ידה: וצנה הכלהן ושקט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

אפשר צריך להבין כך: **ושקט את-הצפור האחת (א) אל-כלי-חרש ושקט את-הצפור האחת (ב) על-מים חיים (המלים אל ו-על מלמדות ששחיתת הצפור תהיה מעל כלי החרש ולא בסמוך לו (כ) למלת על יש גם משמעות סמוך),** ושהם יכול אל המים ולא אל כלי אחר וממנו יתן אל המים.

(וי' מצ' יד,ה) וצנה הכלהן ושקט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

(וי' מצ' יד,ו) את-הצפור החיה יקח אתה ואת-עץ הארז ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואתו הצפור החיה בדם הצפור השקטה על המים החיים:

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) (תו"כ דורשת מ-י,ד) אבל לפי המלים חיים חיים זה עשוי להיות (יד,ה) כיצד הוא עושה נוטל ארז ואיזוב ושני תולעת, וכורכן בשירי לשון ומקיף להם ראשי גפיים וראש הזנב משל שנייה וטובל ומזה. בדם יכול בדם וודאי (רק בדם) תלמוד לומר מים חיים, אי מים יכול עד שיהא כולם מים חיים (הרבה מים שלא ניכר הדם) תלמוד לומר דם, הא באיזה צד (הכיצד) מים חיים שדם הצפור ניכר בהם (כדעת ר' ישמעאל בבבלי סוטה טז,ב) שיערו חכמים רביעית.

הקטע הבא עוסק בסיפא של **(משנה ה) ... בדם יכול בדם וודאי (רק בדם) תלמוד לומר מים חיים, אי מים יכול בדם וודאי (רק בדם) מים חיים שדם הצפור ניכר בהם (כדעת ר' ישמעאל בבבלי סוטה טז,ב) שיערו חכמים רביעית.**

בבלי סוטה טז,ב ... כדי שיראה על המים. תנו רבנן, שלשה צריכין שיראו: עפר סוטה, ואפר פרה, ורוק יבמה; משום רבי ישמעאל אמרו: אף דם צפור. מאי טעמא דרבי ישמעאל? דכתיב: (וי' מצ' יד,ו) וטבל אותם ... בדם הצפור וגו', ותניא: בדם – יכול בדם ולא במים? ת"ל: במים (ורש"י גורס מים), אי מים יכול במים ולא בדם? ת"ל: בדם, הא כיצד? מביא מים שדם צפור ניכר בהן, וכמה? רביעית (כמו בתו"כ).

השלמה לגמרא לעיל: ור' ישמעאל? לערבן קרא אחרינא כתיב: **(וי' מצ' יד,ה) ושקט את-הצפור האחת וגו'** (צריך את שאר הכתוב) **אל-כלי-חרש על-מים חיים**. ללמד שהשחיטה נעשית מעל המים ודם היוצא בשחיטה מתערב במים ורבנן? **ההוא (הפסוק (וי' מצ' יד,ו) לגופיה (מלמד ענין אחר), דהכי קאמר רחמנא: אטביל בדם ובמים (להטביל בתערובת דם במים ולא צריך שיהיה ניכר).**

ורבי ישמעאל? אם כן (בשביל תערובת שדם לא ניכר במים), לכתוב רחמנא וטבל בהם (והיה משמע שהדם מעורב במים), (וי' מצ' יד,ו) בדם ובמים (טט ב-המלים וע"פ רש"י לעיל גם כאן צריך לומר מים) למה לי? לניכר.

ורבנן? אי כתב רחמנא וטבל בהם, הוה אמינא (היינו אומרים) האי לחודיה (טבילה בדם בלי מים) והאי לחודיה (וטבילה במים בלי דם), כתב רחמנא, (וי' מצ' יד,ו) בדם ובמים (טט ב-המלים) לערבן.

ור' ישמעאל? לערבן קרא אחרינא כתיב: (וי' מצ' יד,ה) ושקט את-הצפור האחת וגו'.

ורבנן? אי מההוא (הפסוק (וי' מצ' יד,ה)), הוה אמינא לישחטיה סמוך (מלת (וי' מצ' יד,ה) על במשמע סמוך) למנא, וניקטיניהו לוורידין (ונעצור זרימת הדם מהורידין) ולקבליה לדם במנא אחרינא (עד שנשחרר הדם להתקבל בכלי אחר), קמ"ל (לכן בא ללמד שתשחט מעל המים ותתן לדם מהשחיטה ליפול לתוך המים וע"פ זה יתעברו).

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא: גדולה ומדחת את המים (צפור גדולה בעלת דם רב ואז רביעית המים נבלעת בו ולא ניכרת), קטנה ונדחת מפני המים (צפור קטנה דמה מועט ולא ניכר במים), מהו? א"ל, לאו אמינא לך: לא תפיק נפשך לבר מהילכתא (האם לא אמרנו לך שלא תוציא עצמך מחוץ להלכה)? בצפור דרוו שיערו רבנן: אין לך גדולה שמדחת את המים, ואין לך קטנה שנדחת מפני המים (צפור בשיעור דרוו שדמה ניכר במים אך גם המים ניכרים, וזה כדעת ר' ישמעאל).

רבנן: פסוק (יד,ה) בלי (יד,ו) משמעו שחוט לתן לדם ליפול לכלי אחד, והמים בכלי אחר. בא פסוק (יד,ו) ומלמד שתהיה תערובת מיד בשחיטה (ולכן אין כלי נפרד לדם) ולא צריך שהדם יהיה ניכר בתערובת. ר' ישמעאל: פסוק (יד,ה) מלמד שהשחיטה נעשית מעל המים ודם היוצא בשחיטה מתערב במים, פסוק (יד,ו) מלמד שהדם יהיה ניכר בתערובת.

אוצר החכמה, ברכת הפסח, רב אביטן שמואל, ע' 88 ב-אוצר החכמה, לרבי ישמעאל עיקר ההזאה בדם אלא דדין התורה לערב במים, מביא מים שדם הצפור ניכר בהם. הרמב"ם פסק ששיעור רביעית מים לכל הפחות מדברי סופרים, ונראה כי אם יהיה רוב דם עד שהמים לא ניכרים ההזאה פסולה. לרבנן עיקר ההזאה היא ע"י המים החיים, והדם הוא מכשיר למים.

על-מים – מקף, ענין בעל מספר מצבים, לרבנן תערובת דם כלשהי כדי להכשיר המים להזאה שהם עיקר ההזאה, ולא צריך שהדם יהיה ניכר.

לרבי ישמעאל תערובת דם, שהדם יהיה ניכר. היחס צריך להיות רביעית מים לצפור דרוו. רוב דם במים פסול לשניהם כי אז המים לא ניכרים. זה מתאים לשיטת תורת המקף, שהמקף כאן מורה להחליש העיקר (שהמים לא ניכרים) ההזאה פסולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לדגול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלסא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 ייקרא מצורע יד, א (התשפ"ב)

הקטע הבא עוסק ברישאה של (משנה ה)

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) כיצד הוא עושה נוטל ארו ואיזוב ושני תולעת, וכורכן בשירי לשון ומקיף להם (מסמיך אל האגודה) ראשי גפיים (כנפי הצפור) וראש הזנב משל (צפור) שנייה וטובל ומזה.

ויקרא מצרע יד, ד: וצנה הפלון ולקח למטהר שקי-צפרים סיות טהרות ונעץ ארו ושני תולעת ואזב:

ויקרא מצרע יד, ה: וצנה הפלון וישקט את-הצפור האמת אל-קלי-קריש על-מים חיים:

ויקרא מצרע יד, ו: את-הצפר החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב

וטבל אותם ואת | הצפר החיה בדם הצפר השקטה על המים החיים:

דיון נרחב בטהרת צפרים נמצא בפסוק וממנו לומדים לטהרת המצורע

ויקרא מצרע יד, ג: ולקח את-עץ הארו ואת-האזב ושני התולעת ואת הצפר החיה

וטבל אתם בדם הצפר השקטה וכמים חיים והנה אל-הבית לשבע פעמים:

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) כיצד הוא עושה נוטל ארו ואיזוב ושני תולעת (סדר המלים לפי יד,ג)), וכורכן בשירי לשון השוואה לפר' ציצת: (במדבר שלח טו,לט) **והנה לכם לציצת** ... תבנית זרקא סגול, מלמדת הוספה ממין הענין על הענין, היינו כורך מחוט הציצת הארוך, על כל החוטים כולל החוט שכורך עמו. לכן אפשר כי תבנית זרקא סגול בכתוב **(וי מצ' יד,ג) שני התולעת ואת הצפר החיה** מלמדת הוספה ממין הענין על הענין, היינו כורך שני התולעת מתוך האגודה על האגודה ואף-על-פי שאין הזרקא סגול מטעים את שני התולעת.

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ו) ומנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת, מתה המשתלחת ישפך הדם תלמוד לומר (וי מצ' יד,ו) את-הצפר החיה.

(וי מצ' יד,ו) את-הצפר החיה יקח אתה – מקף מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מוצע ללומר כי כאן מונח זקף-קטן מרמז ללמוד יותר מפעם אחת שני לומדים. (פעם א) שני מצבים למיתת הצפור המשתלחת. **ספרא מצורע פרשה א פרק א (ו) ומנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת, מתה המשתלחת ישפך הדם תלמוד לומר (וי מצ' יד,ו) את-הצפר החיה.**

(פעם ב) **(וי מצ' יד,ו) את-הצפר החיה** – מקף מהפך פשטא, מלת **את** מרבה על הצפור החיה, **את**-מקף בורר בין מצב רגיל שלא קרתה תקלה ויש צפור חיה לשלוח, ובין מצב שקרתה תקלה ואין צפור לשלוח ש-אם נשפך הדם תמות המשתלחת, מתה המשתלחת ישפך הדם, המלה **אתה** יתירה ללמד שאם אי אפשר לקיים המצוה באחת מן הזוג, השניה תדחה וצריך **(וי מצ' יד,ו) ש-יקח** זוג חדש המרומז בטעם זקף-קטן של **(וי מצ' יד,ו) אתה** בתפקיד של שתי צפרים בליקחה השניה.

(ו) ... (וי מצ' יד,ו) יקח אתה מלמד שהוא מפרישה לעצמה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל, מה תלמוד לומר יכול הואיל ולא היתה עמהם בכלל אגודה לא תהא בכלל טבילה תלמוד לומר **וטבל אותם ואתו הצפר החיה בדם הצפר השקטה**, החזיר את הצפור לכלל טבילה.

ויקרא מצרע יד, ו: את-הצפר החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואת | הצפר החיה בדם הצפר השקטה על המים החיים:

(וי מצ' יד,ו) את-הצפר החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב ארבעה פרטים נמנים ביחד, והם כעין פרט לפני כעין כלל לגבי ההטבלה המרומז בקדמא ואולא של **וטבל אותם**, כנאמר ב-(משנה ו) תלמוד לומר **וטבל אותם** ... החזיר את הצפור לכלל טבילה.

אבל **ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת** – מרכא תביר מרכא טפחא, תבנית המלמדת על קבוצת פרטים הקשורים לענין אבל שונים בהלכותיהם לגבי הענין של אופן ההטבלה. עץ הארו, שני התולעת והאזוב אגודים ביחד ע"י שני תולעת היוצא מתוך האגודה ומקיף את שלושתם כנדרש ב-(משנה ה), אבל יש מספר הבנות בקריאת **וטבל אותם ואתו הצפר החיה** ראה שילוב ב-(יד,גא)

בבלי קידושין נו,ב מתני'. המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל, ובעגלה ערופה, **בצפורי מצורע**, ובשער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה - אינה מקודשת (כל אלו איסורי הנאה בגופן). מכרן, וקידש בדמיהן - מקודשת.

בבלי קידושין נו,א צפורי מצורע מנלן (שאסורים בהנאה)?

מבורר בגמרא, שהשחטה נשארת אסורה בהנאה, (ויש לשפוך המים עם הדם, ולקבור הצפור ע"י כהן), ואילו המשולחת שנאסרה בהנאה משעת ליקחה (ריש לקיש) יש מפרשים שאסורה משעת שחיטת הצפור האחת ומותרת בהנאה אחרי טבילתה והזאה עמה על המיטה. ורש"י פירש שלרבי יוחנן לא נאסרה כלל.

בבלי קידושין נו,א **איטיביה** (הקשה רבי יוחנן לריש לקיש): שחטה ונמצאת טריפה - יקח זוג לשניה, והראשונה מותרת בהנאה; ואי ס"ד (שהשחטה כבר נאסרה מליקחה) מחיים אסורה, הראשונה אמאי מותרת בהנאה? א"ל (ר"ל לרבי יוחנן): הכא במאי עסקינן - כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה, דלא חל עלה קדושה כלל.

איטיביה (הקשה רבי יוחנן לריש לקיש): שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארו ושלא בשני תולעת, ר' יעקב אומר: הואיל והוקצה למצותה (משעת השחיטה) - אסורה, רבי שמעון אומר: הואיל ונשחטה שלא כמצותה (כי חסר אפילו אחד מהשלושה מינים ארו, שני תולעת ואזוב להזאה) – מותרת (השחטה בהנאה); עד כאן לא פליגי - אלא מר (ר' יעקב) סבר: שחיטה שאינה ראויה (רש"י למצותה) שמה שחיטה (לאסרה, טט – איסור הנאה מהצפור השחטה), ומר (ר' שמעון) סבר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה (טט – ואין איסור הנאה מהצפור השחטה), דכולי עלמא מיהא - מחיים לא מיתסרא! (רבי יוחנן: מכך שמחלוקת ר' יעקב ור' שמעון היא האם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דורא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרשא** – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושב"פ.

לומדים שהם מסכימים שהצפור לא נאסרת מחיים והמחלוקת היא האם נאסרת משעת שחיטה שאינה ראויה (אמר ר"ל לרבי יוחנן יש לי תמיכה כהתנא במחלוקת תנאים שולמד לצפורי מצורע מעגלה ערופה) **תנאי היא**; **דנתא דבי ר' ישמעאל**: **נאמר מכשיר ומכפר מבפנים** (אשם מצורע מכשיר, ושאר קרבנות מכפרים), **ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ** (צפורי מצורע הם מכשיר, עגלה ערופה היא המכפרת), **מה מכשיר ומכפר האמור בפנים** – **עשה בו מכשיר כמכפר** (לאשם יש כל ההלכות של שאר הקרבנות), **אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ** – **עשה בו מכשיר כמכפר** (שכשם שעגלה ערופה (המכפר) אסורה בהנאה מחיים כך צפורי מצורע (מכשיר) אסורים בהנאה מחיים).

(וי' מצ' יד,ו) וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה – בקריאה ללא פסק משמע שהאגודה והצפור מוטבלים בבת אחת בתערובת דם ומים. רק שהפסק נמצא אחרי מלת **וְאֵתוּ** וזה מקשה על הסבר זה. ולכן יוסבר בצורה אחרת:

(וי' מצ' יד,ו) וְטָבַל אוֹתָם וְאֵתוּ הַצֶּפֶר הַחַיָּה – בקריאה עם פסק, כאשר הפסק בתפקיד להעביר ולהרכיב את התאור **הַצֶּפֶר הַחַיָּה** על מלת **וְאֵתוּ** אז מתקבל הלמוד בקריאה עם פסק **וְטָבַל אוֹתָם וְאֵתוּ** (= הצפור החיה) משמע שהצפור אינה אגודה עם המינים האחרים, ומוטבלים בבת אחת בתערובת דם ומים.

(וי' מצ' יד,ו) הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה – טעם פסק בראש, מלמד את הדרשה **[בבלי קידושין נז,א]** שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארוז ושלא בשני תולעת, אפילו אם רק אחד מהשלושה מינים של מכשירי ההזאה חסר אין טעם לטבול **הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה**, לדעת כולם לא יצאו ידי הזאה. בנוסף שלא בנוגע לתהליך טהרת המצורע (א) לר' יעקב שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, הצפור השחטה אסורה בהנאה כי נאסרה מחיים. (ב) לר' שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, הצפור השחטה מותרת בהנאה כי לא נאסרה מחיים.

[ספרא מצורע פרשה א פרק א (ז) השחטה ולא המלוקה והלא דין הוא, והאיל ודרך הכשירו בפנים בעוף (במצורע דל, וכן) דרך הכשירו בחוץ בעוף (בתחילת תהליך ההיטהרות לכל מצורע, אז אולי תלמד), מה דרך הכשירו בפנים במליקה אף דרך הכשירו בחוץ במליקה, תלמוד לומר (וי' מצ' יד,ו) הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה ולא המלוקה, הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה על המינים הַחַיָּים אין כלי חרס על מים חיים.

וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה – מונח לגרמיה מונח רביע
וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה – רביע ... זקא-קטן כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש (ראה להלן)
בְּדָם הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה – פשטא מונח זקא-קטן, **הַשְּׁחֵטָה** – זקא-קטן בתפקיד שתי דרשות
 דרשה (א) בשחיטת טרפה לא נעשתה מצוה, לכן יביא צפור אחת אחרת וישחט שוב. **[בבלי קידושין נז,א]** **איתיביה** (הקשה רבי יוחנן לריש לקיש): שחטה ונמצאת טריפה - יקח זוג לשניה, ... א"ל (ר"ל לרבי יוחנן): הכא במאי עסקינן - כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה, דלא חל עלה קדושה כלל. אם השחטה נמצאת טרפה נסרת יביא צפור שניה וישחט. (אגב כך לדמדנו לא צריך להביא זוג צפרים, השחטה הראשונה לא נעשה בה מצוה והיא מותרת בהנאה **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ט]**)

דרשה (ב) שחיטת צפור בהעדר אפילו אחד מהשלושה מינים אזור, עץ ארוז, שני תולעת היא שחיטה שאינה ראויה, לכן יביא המין החסר וצפור אחת אחרת וישחט שוב **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ז]**.

הַצֶּפֶר – מונח, מצב ספק, השחיטה עצמה תקינה, אבל מצוותה לגבי המטהר לא נעשתה, כי חסר ענין צדדי (כאן חסר אחד מהמינין אזור, עץ ארוז, שני תולעת)
 במצב זה מחלוקת מר (ר' יעקב) סבר: שחיטה שאינה ראויה (רש"י למצוה) שמה שחיטה (לאסרה, טט – איסור הנאה מהצפור השחטה), ומר (ר' שמעון) סבר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה (הצפור השחטה מותרת בהנאה)

הערות נוספות:
 (א) מחלוקת האם השחטה נאסרת מלקיחה או משחיטה; (לריש לקיש השחטה מלקיחה, לרבי יוחנן משחיטה)
 (ב) מחלוקת האם המשולחת נאסרת? (לריש לקיש המשולחת מלקיחה וניתרת בשלוה, לרבי יוחנן לפי רש"י לא נאסרת כלל, ולתוספות נאסרת משחיטה עד שלוה, ובשלוה ניתרת).
 (ג) הסוגיה נמצאת גם ב-**[בבלי חולין פב,א]**
 (ד) **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ז]** השחיטה הלא ראויה כאן שמה שחיטה והצפור השחטה אסורה בהנאה.

[הח"ח] אין כלי חרס על מים חיים. פי' משום דכתיב לעיל **(וי' מצ' יד,ה) ... וְשָׁחַט אֶת-הַצֶּפֶר הָאֶחָת אֶל-כָּל־יַחַשׁ עַל-מֵי חַיִּים:** מהאי קרא הו"א שישחט את הצפור לכלי חרס ואותו הכלי חרס יעמידנו על מים חיים ואין כאן תערובת דם ומים כלל משו"ה כתב רחמנא האי קרא אחרינא **בְּדָם הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה עַל הַמֵּי חַיִּים** ולא כלי חרס על מים חיים דבעינן לערבן דוקא.
הַצֶּפֶר הַשְּׁחֵטָה עַל הַמֵּי חַיִּים אין כלי חרס על מים חיים.

על – טפחא בתפקיד שנוי משמעות, שלא יעמיד כלי-חרש על מים חיים (מעייין או כלי שבו מים חיים) ודם השחיטה יכנס לכלי ריק, שיש בוה מראית עין של ע"ז, אלא ישחוט מעל המים החיים שנשאבו לתוך כלי-חרש ותוצר תערובת.

ויקרא מצורע יד,ז: לַהֲדוֹת בָּיּוֹם הַטָּמֵא וּבְיָוֵם הַטָּהוֹר זֹאת תוֹרַת הַצִּרְעָת: פ
 פסוקים (וי' מצ' יד נד – נו) מונים כל הנגעים שבפרקים (וי' יג, יד) ומהיותם נמנים ביחד חלים על בדיקתם אותם דברים אע"פ שיש נגעים בהם זה לא נאמר במפורש. וטעם מלת **(וי' מצ' יד,ז) לַהֲדוֹת** – זקא-גדול, ע"פ **[ספרא מצורע פרשה ז פרק ה (יו) מלמד שלוש דרשות,** (א) היתור מלמד כי הכהן חייב להיות בקי בכל הנגעים הנמנים ב- (וי' מצ' יד נד – נו); (ב) מלמד ש(הכהן) ביום הוא מטמא וביום הוא מטהר (אע"פ שיש נגעים בהם זה לא נאמר במפורש כי לומדים זאת מהיותם נמנים ביחד); (ג) מלמד שאינו רואה את הנגעים עד שיוורנו רבו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במוצאות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 (התשפ"ד) ספרא מצרע פרשה ב פרק א בפרשות (וי' מצ' יד, ז-ח) כהן מזה מזם הצפור, המיטהר מטהר בגדיו ועצמו, יושב שבעה ימים מחוץ לאהלו במחנה

ויקרא מצרע יד, ז – ח: [ז] והזה על המטהר מן-הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את-הצפר החיה על-פני השדה:
[ח] וכבס המטהר את-בגדיו ונגלח את-כל-שעריו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל-המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים:

ספרא מצרוע פרשה ב [א] (וי' מצ' יד, ז) והזה לאחר ידו של מצרוע ויש אומרים על מצחו

[משנה נגעים פ"ד, מ"א תפארת ישראל – יכין]: מצחו הוא מקום העליין של האדם והוא ניכר לאחרים כי מצד פניו (לעומת על קודקודו שאינו ניכר). ולתנא קמא על גב ידו דסבירו ליה דמדאפשר שמגביה ידו ממעל לראשו.

[הח"ח]: מ"ד על גב ידו כמו מתן דם ושמן על בוהן ידו של המטהר, מ"ד על מצחו כנגד מקום המועד לצרעת כנאמר במלך עוזיה ויצרעת ורחצה במצחו.

[התורה"מ (מלבי"ם) כו] (וי' מצ' יד, ז) והזה על המטהר. מלת על כשכא בדיוק הוא דוקא מלמעלה ועל גבו של דבר. וכשכא בשלוח הוא בכ"מ שנופל על דבר כמו זורקו את דמו על המזבח סביב. (כך יש להבין שתי הדעות) (טט - א) וזה (שעל במשמע מלמעלה) דעת מ"ד

(מא) דאמר: לאחר ידו היינו ע"ד ידו. (טט - ב) ומ"ד ע"ג מצחו (דומה לזריקה על המזבח שהיא מהצד וזה דומה למצחו) דייק ממה שמלת על נכתב בטעם ולא נסמך כדן המלה הזאת בכ"מ. והוא נמנה במסורה ריש ויקרא עם ח' על בטעם מאריכים (לא מצאנו במסורה

שבכתר ולא במנח"ש, בכתר יש כ-150 ועוד מלות על בלי מקף בטעמים שונים (1 דרגא זה שכאן, תביר, מרכא, טפחא, מהפך, יתיב), אפשר שכוונתו לאו דווקא באורך כפשט המשמע אלא שלעומת המקף האלם הם נשמעים ולכן מאריכים). וע"כ אמר על מצחו. וכת"י (וכן תרגום יונתן) וידי על בית

אפוהי, ודעות אלה מובאים בנגעים (פ"ד מ"א):
ע"פ הסבר [התורה"מ] מלת על בלי מקף מלמדת על ענין מהצד. למ"ד שעל משמע על המצה רוצה לדייק ולכן מלת על ללא מקף.

(א) ... (וי' מצ' יד, ז) והזה על המטהר מן-הצרעת שבע פעמים המטהר מן הצרעת טעון שבע הזיות, אין טמא מת טעון הזיות שבע.

[התורה"מ כז] (וי' מצ' יד, ז) והזה על המטהר מן-הצרעת למה כפל השם שנית שהי' די לאמר והזה עליו (מלת המטהר יתרה). ומה שדקדק לאמר המטהר מן-הצרעת והיה די לאמר על המטהר (מלת מן-הצרעת יתרה) כמ"ש בכל הפרשה. פי' חז"ל שבא למעט

שהזיית שבע הוא רק על המטהר מן הצרעת לא המטהר מטומאת מת אף ש"ל מעלה שמה (ביום) ג' ו(יום) ז' א"צ (ואין צריך) ז' הזיות. ואמר (במשנה ג') שאין ללמוד ק"ו שמצורע שחמור שטעון ז' הזיות יהא טעון גם הזיות ג' זו. דהא אמר והזה ... וטהרו וכ' וסיים (וי'

מצ' יד, ח) ואחר יבוא אל-המחנה הרי שא"צ להמתין שבעת ימים על ההזיות:

[ספרא שם] (ב) הלא דין הוא מה אם מצרוע שאינו טעון הזייה בשלישי ובשביעי טעון הזיית שבע טמא מת שטעון הזיית שלישי

ושביעי אינו דין שיטעון הזיית שבע ת"ל והזה על המטהר מן הצרעת טעון הזיית שבע ואין טמא מת טעון הזיית שבע. (ג) (נסיון ללמוד הפוך) קל וחומר למצורע שיטעון הזיית שלישי ושביעי מה אם טמא מת שאינו טעון הזיית שבע טעון הזייה בשלישי

ובשביעי מצורע שהוא טעון הזיית שבע אינו דין שיטעון הזייה בשלישי ובשביעי ת"ל שבע פעמים וטהרו הזיית שבע הוא טעון ואינו טעון הזייה בשלישי ובשביעי.

(וי' מצ' יד, ז) והזה על המטהר מן-הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את-הצפר החיה על-פני השדה:

(וי' מצ' יד, ח) וכבס המטהר את-בגדיו ונגלח את-כל-שעריו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל-המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים:

כתבו [החזון איש נגעים – סימן יא אות טז ד"ה מ"א והזה שבע] וה-[אבן האזל הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג] ששבע הזאות על המצורע יכולות להיות בטבילה אחת כיוון שלא מפורש בין בדברי חז"ל ובין ברמב"ם להצריך לכל הזאה טבילה.

(וי' מצ' יד, ז) והזה – רביע בארבעה המינים שהטביל ביחד בדם הצפור השחוסה שבמים, על המטהר מן-הצרעת – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפת, שהן שבע ההזאות לרצף אחד, שבע פעמים וטהרו ושלח – אתנח מונח זקף-קטן ושני פעלים וטהרו ושלח מאפשר ללמוד אלפניו ולאחריו. בלימוד אלפניו וטהרו – מונח זקף-קטן במלה אחת כעין מדת למוד שבירושלמי

ניסוחה "ריבה וריבה את הכל", ובל"ב מדות היא מדה (יח) מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל – רוצה לומר בטבילה אחת יזה שבע ההזאות ברצף (דרגא תביר טפחא)). וטעם אתנח במלת פעמים מגביל ללמד כי שבע ההזאות שעל המצורע מעכבות זו את זו,

[אנציקלופדיה תלמודית כרך ח, [הזאה ב (לטהרה)] טור תקעת], אין הסבר ללימוד לאחריו.

ספרא מצרוע פרשה ב [ד] (וי' מצ' יד, ז) וטהרו בדברים הנעשים בגופו, יכול יהי' מסולק (האם סיים תהליך ההיטהרות?) ת"ל (וי' מצ' יד, ז) ושלח וגלח וכבס ורחץ, יכול יהיו כולם מעכבים אותו ת"ל וטהרו וטהר, טהרה אמורה למעלה (טט - (וי' מצ' יד, ז) וטהרו) וטהרה אמורה למטה (טט - (יח, ה) וטהר), מה טהרה האמורה למעלה בדברים הנעשים בגופו (טט - (י, ד) הוה, ולא שלח כי לא בגופו), אף טהרה האמורה למטה בדברים הנעשים בגופו (טט - (יח, ג) גלח, רחץ, ולא כבוס כי לא בגופו).

ע"פ [התורה"מ] אם כל חמש הפעולות היו מעכבות מספיק היה לכתוב טהרה בפעולה האחרונה. אבל כיון שכתוב בראשון [ז] והזה ...

וטהרו, וכתוב רק באחרון [ח] ורחץ במים וטהר, משמע שהאמצע [ז] ושלח את-הצפר ... [ח] וכבס המטהר את-בגדיו ונגלח את-כל-שעריו עשויים לא לעכב, לכן הדרשה (ד) וטהרו בדברים הנעשים בגופו, מרבה מסברה את ונגלח לעכב אע"פ שלא כתוב בו

טהרה כי דומה לרצפה שבגופו, ומותרה את שלח וכבס שלא יעכבו.

ראה (י, ז) רביע, דרגא תביר טפחא, מונח זקף-קטן במלה אחת, אתנח,

(וי' מצ' יד, ח) וכבס המטהר את-בגדיו אמר רבי שמעון מן זה בא ללמדינו אם ללמוד לטמא בגדים במגע והלא קל וחומר הוא, ומה אם בימי ספרו (שבעה ימים של תהליך טהרה) שאינו מטמא בביאה מטמא בגדים במגע, בימי גמרו (הלוטו) שמתמא בביאה אינו דין שיטמא בגדים במגע, אם כן למה נאמר וכבס המטהר את-בגדיו מלטמא משכב ומושב מפני שהם שני כבוסים בגדים אחד מלטמא משכב ומושב, ואחד מלטמא בגדים במגע.

(וי' מצ' יד, ח) וכבס המטהר את-בגדיו ר' שמעון מחדש מה שלא כתוב כלל,

אפשר כי (וי' מצ' יד, ח) וכבס (הראשון) בטעם תרסא בתפקיד מידרוג בחומרת הטומאה של המצורע המחלט שיורד מטומאה חמורה המטמאה מושב ומשכב לטומאת מגע בלבד. ובנוסף עשוי ללמד בתפקיד של אין ששור מגביל לטומאת משכב ומושב, המרומז בטעם

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשס"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – רבוי; דרנא – מוציא ממשט; מרכא – רבוי; דרנא – מוציא ממשט; לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מקף של (ידה) **את-בגדיו** בתפקיד רב-חלקים, מתאר את אין-סוף התפשטות הטומאה בבגדים ומשכב ומושב בזמן חלוטו של המצורע. או להסבר מקף כבורר בין טומאה רק של בגדיו ובין טומאת בגדים ומשכב ומושב לכל עומק שהוא. כאן לכל עומק שהוא. **הח"ח** **מלמא משכב ומושב**. כלומר על בגדיו שהיו מונחין תחת משכבו קאמר אע"פ שלא נגע. והא דאמרינן הכא שמתמא משכב ומושב בימי גמרו לא לטמא אדם כדאמרינן בפסחים (דף טז) אלא לטמא אוכלין ומשקין: **מפני שהם שני כיבוסים בגדים** וכו' רצה לומר שיש שני מיני כיבוסין וכיבוס האמור בענינו (טט – (יד,ח)), לענין משכב ומושב א"צ לימי סיפורו (של שבעת ימי טהרה) שאינו מטמא משכב ומושב כלל (טט – (יד,ח)), בתנאי שהמצורע טבל ומעכשו הוא מטמא מגע בלבד, לכן כיבוס זה יתר ומלמד לימי חלוטו) וכיבוס שני האמור שם (טט – (יד,ט)) הוא לטהר בגדיו ממגע: הכיבוס ב-(יד,ט) **וכבס את-בגדיו** הוא כיבוס שני מטומאה קלה שהבגד נטמא ממגע של המטהר בימי ספרו. ואילו הכיבוס הראשון (יד,ח) הוא מטומאה חמורה של המצורע המחלט שהבגד נטמא תחת מושב ומשכב של המצורע בלי מגע המצורע בו, בטומאה המטמאה אוכלין ומשקין ואדם. והכיבוס הראשון מוריד ממשכב ומושב אבל משאיר לטמא במגע אוכלין ומשקין אבל לא אדם. ככיבוס השני הבגד המוטבל נטהר מיד מכל טומאה שלא כמצורע שיווד בשלבים. **ו' מצ' ידה**, **וכבס המטהר את-בגדיו** – טרסא קדמא ואזלא, תבנית טעמים העשויה ללמד על בנין אב (פתוח על דוגמת מהר"ו במדה ח' מ"לב מדות – בנין אב). המצורע הוא הראשון לפי סדר הכתוב בתורה בקבוצת טמאים מחמת טומאה היוצאת מגופם הסופרים שבעה לטהרתם. ומלמד בכעין בנין אב לאחרים (זב, זבה) בענין רב-שכבות בגדים הנטמאים ממשכב ומושב של טמאים אלו **ו' מצ' ידה**, **וְרַחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני לימודים. **(למוד א) (ט) (ו' מצ' ידה)**, **וְרַחַץ אפילו במי מקוה**, והלא דין הוא מה הזב שאינו טעון הזיית מים חיים (בימי ספירתו) טעון ביאת מים חיים, מצורע טעון הזיית מים חיים (בתחילת ימי ספירתו) אינו דין שיטעון ביאת מים חיים ת"ל **וְרַחַץ בַּמַּיִם** אפילו במי מקוה. המצורע טעון הזיית מים חיים ממעין נובע תמיד (ראה **[ספרא מצורע פרשה א פרק א] (ד)**), לכן מבחינה זאת הוא חמור מן הזב. לכן היינו סבורים לומר בקל וחומר מה הזב שאינו טעון הזיית מים חיים (בימי ספירתו אבל) טעון (לטהרתו) ביאת מים חיים (טבילה במעין נובע תמיד), (לכן גם) מצורע טעון (בשלב ראשון לטהרתו) הזיית מים חיים (בתחילת ימי ספירתו) (צריך) שיטעון (בשלב ראשון לטהרתו) ביאת מים חיים (טבילה במעין נובע תמיד) **ת"ל וְרַחַץ בַּמַּיִם אפילו במי מקוה**, **ו' מצ' ידה**, **וְרַחַץ בַּמַּיִם** – מהפך פשטא, מוציא המצורע בתחילת תהליך הטהרה (ימי ספירתו) מההשוואה לטהרת הזב שטעון לטהרתו טבילה במי מעין נובע תמיד, ובשביל תחילת טהרתו יכול לטבול גם במי מקוה ולא רק במי מעין נובע תמיד. **בַּמַּיִם** – ב – אות שימוש מנוקדת בפתח של ה"א הידיעה, אולי ללמד על מי טהרה היותר מצויים – מי מקוה. **(למוד ב) (ז) (ו' מצ' ידה)**, **וְרַחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר וְאַחַר יָבֹוא אֶל-הַמַּחֲנֶה** רחיצת גופו מעכבתו ליכנס לפניו מן המחנה ואין (שילוח) ציפורים מעכבים אותו ליכנס לפניו מן המחנה. (שילוח מפורש ב-**[ספרא מצורע פרשה א] (א - ג) (ו' מצ' ידה)** **תורת המצורע**) ע"פ **[הח"ח ב-פרשה ב משנה ד]** כבר למדנו כי אין שילוח ציפורים מעכב (כי רק הנעשה בגופו מעכב) וכתב הח"ח שאפשר כי בשביל לבוא אל המחנה צריך עוד לימוד אחר ששילוח הצפורים לא מעכב את בואו אל המחנה. **(ידה)**, **וְאַחַר יָבֹוא אֶל-הַמַּחֲנֶה**, **(ידה)**, **וְאַחַר** – טפחא (א) בתפקיד שנוי הקשור למגבלה שנלמדת מהכתוב וטעמיו שאחריה, (ב) בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **(ידה)**, **יָבֹוא אֶל-הַמַּחֲנֶה** מונח מקף אתנה, **אֶל-הַמַּחֲנֶה** – אתנה בתפקיד הגבלת מלת **וְאַחַר** ללמד שלא רק ל-**וְאַחַר** כל הפעולות יבוא אל המחנה אלא שיש מספר פעולות שלא מעכבות. אחת נלמדת מהאתנה עצמו ואחת מתרבה מטעם מונח במלת **יָבֹוא** והן כבוס בגדיו ושילוח הצפור, וטעם טפחא של מלת **וְאַחַר** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו והאפיון הוא הגבלת מלת **וְאַחַר** שלא כל הפעולות מעכבות. **(ידה)**, **אֶל-הַמַּחֲנֶה** – מקף, כבורר בין כניסה למחנה ישראל, לויה, שכינה ובין כניסה למחנה ישראל ולויה **[משנה נגעים פ"ד, מ"ח]**, ואסור במחנה שכינה. **(יא) (ו' מצ' ידה)**, **וְיָשֵׁב מַחוּץ לְאַהֲלוֹ**, יהא כמנודה והוא אסור בתשמיש המטה, אהלו אין אהלו אלא אשתו שנא' **'דב' ואת' ה'כז**, **שׂוֹבוּ לְכֶם לְאַהֲלֵיכֶם, שְׁבַעַת יָמִים** ולא ימי החליטו דברי רבי **[בבלי מועד קטן זב]**, רבי יהודה), ר' יוסי ברבי יהודה אומר קל וחומר לימי החליטו (מה בימי ספרו אסור ק"ו שבימי החלטו אסור), אמר רבי חייא השבתי לפני רבי והלא למדנו רבי שלא היה יותם לעויה (שלא התעבר יותם) אלא בימי החליטו (של עויה) (ענה רבי) אמר להם אף אני כך אמרתי. ו-**[הח"ח]** אומר שרבי יוסי ברבי יהודה סבר (א) אולי לא עשה כדן (ב) או כי התעברה אשת עויה לפני שעויה החלט. **[הח"ח] (ידה)**, **וְיָשֵׁב מַחוּץ** – מלמד על נדוי **לְאַהֲלוֹ**, מלמד על אסור תשמיש, **[התורה"מ] (ידה)**, **וְיָשֵׁב** פירש כי כלל בלשון שהדבר שהוא חידוש במאמר יקדם תמיד ומלמד על איסור תשמיש המטה שבימי החלטו היה מותר, ומשכתב יהא כמנודה הוא ענין בפני עצמו. פסק **[רמב"ם הלכות טומאת צרעת פ"ה, ה"ו]** ... (שמצורע מחלט) והרי הוא מותר ברחיצה ובסיכה ובעילת הסנדל **ובתשמיש המטה** וזוקף את מטתו (באבלות) כשאר העם. וראה אותו רמב"ם ב-**(ג,מה) אֲשֶׁר-בוּ הִנְנֵנוּ בְּגָדָיו יְהִינוּ פְרָמִים** **(ידה)**, **מַחוּץ לְאַהֲלוֹ** - מרכא טפחא, יתור לרבות את המשך הנדוי מימי החלטו אף שירד בדרגת טומאתו. **(ו' מצ' ידה)**, **וְיָשֵׁב מַחוּץ לְאַהֲלוֹ** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל ענין מסוים, כאן **(ו' מצ' ידה)**, **וְיָשֵׁב** – תביר מחלק באיסור תשמיש המטה בין מצורע ובין מצורעת **[רמב"ם הלכות טומאת צרעת פ"ה, ה"א]** ... ומונה שבעת ימים **ואסור בהן בתשמיש המטה שנאמר (ידה)**, **מַחוּץ לְאַהֲלוֹ** מלמד שאסור בתשמיש המטה, והמצורעת מותרת בתשמיש המטה. **(ידה)**, **וְנִלְחַ אֶת-כָּל-שְׁעָרוֹ** - מונח רביע, לפחות ארבעה תנאים לקיום תגלחת ראשונה כהלכה: **[רמב"ם הלכות טומאת צרעת פ"ה, ה"ג]** (טט - א) כשהוא מגלח בשתי התגלחות אינו מגלח אלא **בתער**, ואם גילח שלא בתער ... לא עשה כלום) (טט - ב) או שהניח שתי שערות לא עשה כלום, ... ואם שייר שתי שערות בתגלחת ראשונה וגלחן בשניה לא עלתה לו אלא תגלחת אחת בלבד והרי היא ראשונה, (טט - וב-ה"א פסק) ולמעט שיער שבתוך החוטם לפי שאינו נראה, (טט - ג) ואינו מגלחו אלא כהן, (טט - ד) וכל היום כשר לטהרת המצורע.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשס"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשייף – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.7 תהלים קיה (התשפ"ד)

תהלים קיה, י: **קְלֹגוּם סְבָבוֹנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל. לפי טעם זה השימוש בשם השם כפי שהוא בקריאתו ובכתיבתו ברבוי תפילות, ובשנויים כגון השם ת-כ-ה, שמות שבהם נכרתים האויבים. אם הגרסה ברביע ה' – רביע רומז לפעולות הבורא שמקורן בכסא הכבוד (כביכול בעל ארבע רגליים, מהמרכבה העליונה בעלת ארבע חיות, ארבע מחנות מלאכים בשליחות הבורא, בזכות שלושה האבות ודוד המלך אחרי שהוקבע כרגל רביעית)

תהלים קיה, יא: **סְבוּנִי גַם־סְבָבוֹנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כהסבר ל-**(תה' קיה, י)**

תהלים קיה, יב: **סְבוּנִי כְדַבְּרִים דְּעָכוּ פְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** יְהוָה טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כהסבר ל-**(תהלים קיה, י)**

תהלים קיה, כה: גרסת הכת"ר הממוחשב, מכון ממרא, השו"ת **אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא:**
גרסת סדור תפלת משה אהרן **אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא:**

שימוש במלה "הושיעה"
[אליהו זוטא (איש שלום) פרשה כג ד"ה [דבר אחר] יענך] דבר אחר] **(תה' כא, כא) יענך ה' ביום צרה**, ... אמר ר' יוחנן **(שמ' תשא לד, ו) ינעבך ה' ו על פניו וינקרא** מלמד שירד הקב"ה מערפל שלו כשליח צבור שמתעטף בטליתו ועובר לפני התיבה וגילה לו (סדר) **(סדרין) (ואומר) (ואמר) לו אם יהיה תלמיד חכם שיש בידו להוציא את ישראל מידי (חובתו) [חובתן] אל יזוח דעתו עליו, יסתכל בי שלא היה [עמי] שותף במעשה בראשית ירדתי וגליתי (סדר) [סדרין] סליחה למשה (ממנו), [ממני] ילמדו כל באי עולם, וכל מי שיש בידו להוציא את ישראל מידי חובתן אני נתן (להם) [לן] שכר טוב, ובשעה שישאל מתקבצין לפני ועומדין (אגודה) [באגודה] אחת ואומרים לפני (סדר) [סדרין] סליחה (ואני) [אני] עונה אותם, שנאמר **(תה' כ, ה) ה' הוֹשִׁיעָה סְמָלְךָ יַעֲנֵנוּ יְיָ־סְרָאָנוּ:** **(תה' כ, ה) סְמָלְךָ** טעם רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל.
הסקה מ- **(תה' כ, ה) ה' הוֹשִׁיעָה אל (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה** ...
(תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה טעם צנורית, אם צנורית כעין זרקא אפשר בתפקיד גריעה ממין הענין מהענין, כאן גריעת – מחיקת החטא מהפוגה לה', בקשה לעזרה לסור מרע ... **(תה' כ, ה) ה' הוֹשִׁיעָה****

[רד"ק] (תה' קיה, כה) אָנָּה ה' - יאמרו ישראל: **אָנָּה ה', הוֹשִׁיעָה נָּא ו- הַצְּלִיחָה נָּא** לכל הבאים לחסות בצלך ולשוב לעבודתך. מוצע לומר שבקריאה ללא פסק הפירוש כ-**'ר' מנחם המאירי (תה' קיה, כה) אָנָּה ה'** - זה המזמור נאמר לימות המשיח: מתפלל, שיושיעם מצרת הגלות, ובצאתם יצליחם הצלחה אמיתית לדעת את ה' **(ירמיהו ו, יג) מְקַטְנֵם וְעַד־גְּדוֹלָם**, ולהיות כלם מתהפכים **(בר' נח יא, א) שָׁפָה אֶת־וַדְּבָרִים אֶתְחִים: (צפניה ג, ט) לְקַרְא כָּל־מִן בְּשֵׁם ה'.** (הפסוק המלא **(צפניה ג, ט) כִּי־אֶזְעַף אֶת־עַמִּים שְׂפָה בְּרוּחַ לְקַרְא כָּל־מִן בְּשֵׁם ה' לְעִבְדוֹ שִׁקְמֵם אֶחָד:**) (טט: **'ר' מנחם המאירי**) הוציא את המקורות בירמיהו ובבראשית מפשטם השלילי והשתמש בהם לחיוב) מוצע לומר שבקריאה עם פסק **(תה' קיה, כה) אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה** הפירוש הוא שלעת עתה יש פסק בין הקורא לעזרת ה' ובין ה'. הקורא מבקש עזרה להסיר את המחיצה של היצר הרע ומסיבות ידועות ו/או שלא ידועות לקורא ולהתחבר אל ה' י"ש. ואז הפסק יעלם. **אָנָּה יְהוָה** השני זה לעשות טוב, אחרי שהתגברנו וסרנו מהרע או שה' נתן בנו אמון שנקיים הדבקות אליו.

- על בסיס ההסבר של **(תהלים קיה, י)** מוצעים הסברים לרביע מוגרש בפרק תהלים קיה.
- תהלים קיה, א – כט:**
- (א) הוֹדוּ לַה' כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:
 - (ב) יְאִמְרוּ־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:
 - (ג) יְאִמְרוּ־נָא בֵּית־אֱהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:
 - (ד) יְאִמְרוּ־נָא יִרְאִי ה' כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:
 - (ה) מִדֹּמְמָר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה:
 - (ו) ה' לִי לֹא אֵיבָר מִהִי־עֲשֵׂה לִי אָדָם:
 - (ז) ה' לִי עֲזָרָתִי נֹאֲנִי אֲרָאָה בְּשִׁנְאִי: נֹאֲנִי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כל אחד מעם ישראל יספר וישבח פעולות ה' לכלל ולפרט
 - (ח) טוֹב לְחִסּוֹת בְּה' מִבְּטָח בְּאָדָם: מִבְּטָח – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי השענויות על קנים רצוצים.
 - (ט) טוֹב לְחִסּוֹת בְּה' מִבְּטָח בַּבְּנֵי־בָּיִם: מִבְּטָח – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי השענויות על קנים רצוצים.
- (י) **קְלֹגוּם סְבָבוֹנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יא) **סְבוּנִי גַם־סְבָבוֹנִי בְשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יב) **סְבוּנִי כְדַבְּרִים דְּעָכוּ פְּאֵשׁ קוֹצִים בְשֵׁם יְהוָה כִּי אָמַלְמָ:** רביע מוגרש הוסבר לעיל
- (יג) **זָחָה דְחִיתִנִי לְגַפְלִי עֲזָרְנִי:**
- (יד) **עֲזֵי וְזִמְרַת יְהוָה יִשְׁוֹעָה: [וְהִי־לִי יִשְׁוֹעָה]** - רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' שעל ידם הביא ישועה. **(שמות בשלח טו, ב)** **עֲזֵי וְזִמְרַת יְהוָה יִשְׁוֹעָה (ישעיהו יב, ב) הָיָה אֵל יְשׁוּעָתִי אֲבָטָח וְלֹא אֶפְתָּד כִּי־עֲזֵי וְזִמְרַת יְהוָה יִשְׁוֹעָה:** צ"ע משמעות תבנית הטעמים ב-**(תה' קיה, יד)** מונח מונח אתנח, מול תבנית הטעמים בכ"א ספרים מהפך פשטא זקף-קטן על התוכן הזהה "עזי וזמרת יה".

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דורנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(טו) קולו רפה וישועה באהלי צדיקים: **ימין ידך עשה חיל: ידך** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ימין ה' המביאה ישועה.

(טז) ימין ה' רוממה ימין ידך עשה חיל: **ידך** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ימין ה' מביא ישועה.

כמו בשירת הים (שמות בשלח טו,ו), **ימין ידך יהנה נאדרי בכם ימין ידך יהנה תרעין אויב: (שמות בשלח טו,יב) נטילת ימין ידך תבלעמו ארץ: נטילת פשטא ימין ידך מונח זקף-קטן, במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, כל אופני ימין. כפ' [רש"י] [שמי' בש' טו,ו] ימין ידך ... ימין ידך, שני פעמים כשישראל עושים את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין: גם גבורה המשוך לשמאל פעל כימין.**

(יז) לא אמות פי-אתנה ואספרי מעשי יה: **ואספרי** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. כל אחד מעם ישראל יספר וישבח פעולות ה' לכלל ולפרט

(יח) יסר יסרני יה לפנות לא נתנני: **לפנות** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. לא נתנני למיתות משונות.

(יט) פתחורי שער יצדק אבא-כם אודה יה: **יצדק** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. לפחות ברגלים כל ישראל חברים ושיום. ועמך כולם צדיקים.

(כא) אודה פי עניתני ופתחורי לישועה: **ופתחורי** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' הביא ישועה

(כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: **היתה** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. (א) כפשט

(כג) מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו: **היתה** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי ברכות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כד) ויהי-יום עשה ה' נגילה ונשקחה בו: **נגילה** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי ברכות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כה) אגא ה' וישועה גא אגא **ידך** הצליחה גא: **ידך** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כו) ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה': **ברכנוכם** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי ברכות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כז) אלו ה' ונארו לנו אסרו-תג בעבתים עד-קרנות המזבח: **נארו** – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי ברכות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

[אלשיך] [תה' קיח,כו] ... משיבים ישראל ואומרים אלו ה' ונארו לנו, לומר הנה שתי מדות לו יתברך א' מדת חסד ב' מדת רחמים, וזהו אלו ה', כי חסד אלו, ו- א' ה' מדת רחמים, וזהו אלו ה'. ועוד שלישיית כי הנה נארו לנו. והוא מאמרנו על פסוק השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם (איכה ה כא), שהוא אל תאריך עד נבוא ליטרה ואז תסייענו, [רד"ק] [תה' קיח,כו] ... נארו לנו מאפלה שהיינו בה בגלות, ונארו טעם גלגל בתפקיד העברה כעין התגלגלות בין גלויות

[תה' קיח,כו] אלו ה' – פסק בתפקיד הבחנה בין שני שמות - מדות הבורא לפי פעולותיהם.

[אלשיך] [תה' קיח,כו] ... וזה יהיה מאמרנו פה, הנה גם שאין אנו ראויים הנה א - ל ה' /חסד א - ל וברחמים, ה' יקרב צדק מאליו להשיבנו, כי הלא ויאר לנו הוא יתברך במצרים באור רוח קדושה להשיבנו אליו באמור אלינו אסרו חג בעבותים ארבעת ימי הביקור עד הגישנו אותו עד קרנות המזבח ביום י"ד בין הערבים, וזהו אסרו וכו' עד קרנות המזבח:

[תה' קיח,כו] עד-קרנות – מקף כבורר משמעות מלת עד בין (א) עד ועד בכלל כלומר בקרנות המזבח ובין (ב) סמוך ולא עד בכלל.

[תה' קיח,כו] עד-קרנות – מקף כבורר משמעות מלת קרנות, בין (א) ארבעה קרנות המזבח החיצון ובין (ב) אמצעי המאפשר את קבלת דם קרבן ומתן הדם

[ראב"ע] [תה' קיח,כו] ... וטעם עד שיהיה קרוב אל קרנות המזבח: בעבור זריקת הדם:

עד-קרנות – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. לפי [אלשיך] [תה' קיח,כו] קרנות המזבח הן המזוזות והמשקוף בכל דיור של בני ישראל במצרים לבילי יציאת מצרים.

מוצע לומר, שבבית המקדש קרנות הן טבעות לשחיטה. ... **[רש"י] [תה' קיח,כו] אסרו-תג בעבתים - הזבחי והחגיגות שהיו נקיים ובדוקין ממום קושרין ככרעי מטוהיהם עד שיביאום לעזרה ב-קרנות המזבח, טט: קרבנות שוחטים על רצפת העזרה. לכן מוצע לומר, שקרנות המזבח שבכתוב הם הטבעות הקבועות ברצפת העזרה, צפונה מהמזבח, שבהן אוסרים את הקרבנות כדי לשוחטם ואחרי קבלת הולכת זריקת הדם על קרנות המזבח או על היסוד [מצודת דוד] [תה' קיח,כו] לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם), מפשיטים העור, מנתחים לאיברים, מעלים למזבח לקרבן עולה כל הבשר והחלב, לקרבנות אחרים רק החלב או גם חלקים כמצווה בתורה.**

[בבלי סוכה מה,א] ... אמר רבי אבהו: מאי קראה - שנאמר אסרו-תג בעבתים עד-קרנות המזבח. אמר רבי אבהו: אמר רבי אלעזר: כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן.

עד-קרנות – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. שנוי מזבח בנוי למזבח רעיוני במחשבה.

(כח) אלי אתה ואודך אלתי ארוממן: אלתי – רביע מוגרש בתפקיד שנוי ורבוי. רבוי פעולות ה' מהשגחתו על עם ישראל.

(כט) הודך לה' פי-טוב פי לעולם חסדו: כאן מסתים ההלל. נוסח ברכת הסיום, למשל לפי **[אגרא דפרקא אות רח] ד"ה וז"ש** בברכת (סיום) ההלל יהללך ה' אלקינו על כל מעשיך, וחסידיך צדיקים עושי רצונך, היינו יש להללך הש"י על כל מעשייך (טט: פעולות הש"י למען הבריה ככלל ולמען עם ישראל בפרט כהמשך), היינו מה שעשית בעצמך בלי איתערוותא דלתתא כליל יציאתינו ממצרים, שעשה לנו הש"י בדרך נס בצורך השעה לחיפזון שלא ישתקעו ישראל ח"ו, וחסידיך צדיקים (אחר כך הם) עושי רצונך (כענין הספירה והבן).

בברכת סיום ההלל יש גירסה אחרת "יהללך ה' אלקינו כל מעשיך" על נוסח דומה בתפילת "נשמת כל חי" כותב ב-**[מחזור ויטרי סימן קסא ד"ה נשמת כל] לשון הפסוק (תהלים קמה,י) יודוך ה' פל-מעשיך ונסיוניך בקרבנה:** טט: אפשר שהמשמעות היא שהברואים והמעשים מהללים הש"י על מה שהש"י עשה.